

Riksdagens protokoll

2003/04:70

Tisdagen den 17 februari

Protokoll
2003/04:70

Kl. 14.00 – 16.30
18.00 – 18.23

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 10 och 11 februari.

2 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Carina Moberg* (s) ansökt om föräldrale-
dighet under tiden den 8 mars–29 augusti.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Mariam Osman Sherifay* skulle tjänstgöra
som ersättare för Carina Moberg, varvid uppdraget som ersättare för
Cinnika Beiming skulle upphöra för Mariam Osman Sherifay.

3 § Anmälan om ersättare

Talmannen anmälde att *Christer Erlandsson* (s) skulle tjänstgöra som
ersättare för Cinnika Beiming under hennes föräldraledighet under tiden
den 8 mars–4 april.

4 § Anmälan om kompletteringsval till trafikutskottet och arbets- marknadsutskottet

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält
Mariam Osman Sherifay som suppleant i trafikutskottet under Carina
Mobergs föräldraledighet.

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält
Christer Erlandsson som suppleant i arbetsmarknadsutskottet under Cin-
nika Beimings föräldraledighet.

Talmannen förklarade vald under tiden den 8 mars–29 augusti till

suppleant i trafikutskottet
Mariam Osman Sherifay (s)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet
Christer Erlandsson

5 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 19 februari kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Socialminister Lars Engqvist, statsrådet Mona Sahlin, statsrådet Lars-Erik Lövdén, statsrådet Morgan Johansson och statsrådet Carin Jämtin.

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2003/04:264

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:264 av Peter Eriksson (mp) om Vattenfall AB

Interpellationen kommer att besvaras den 20 februari 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 13 februari 2004

Näringsdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2003/04:268

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:268 av Luciano Astudillo (s) om mångfald som tillväxtmotor

Interpellationen kommer att besvaras den 20 februari 2004.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa utomlands.

Stockholm den 13 februari 2004

Näringsdepartementet

Leif Pagrotsky

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:292 av Magdalena Andersson (m) om själv-mord

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 mars 2004.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 12 februari 2004

Socialdepartementet

Morgan Johansson

Enligt uppdrag

Erna Zelmin-Åberg

Expeditions- och rättschef

7 § Svar på interpellation 2003/04:277 om åldersgränser och ersättningsetableringar för läkare och sjukgymnaster

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Carl-Axel Johansson har frågat mig dels vilken bedömning jag gör om åldersgränserna för läkare och sjukgymnaster, dels vilken bedömning jag gör om ersättningsetableringar.

Jag har tidigare svarat på ett antal frågor från Carl-Axel Johansson, men även andra riksdagsledamöter, rörande åldersgränser och ersättningsetableringar för läkare och sjukgymnaster. Mitt svar kommer inte nämnvärt att skilja sig från tidigare svar.

Landstingen har redan i dag full rätt att bevilja privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster offentlig finansiering, oavsett vårdgivarens ålder. De privatpraktiserande läkarna och sjukgymnasterna kan delas in i två kategorier; dels de som får ersättning från landstinget enligt den nationella taxan, dels de som får ersättning efter att ha tecknat individuella vårdavtal med landstinget.

Den åldersgräns som brukar diskuteras och där förslag på ändringar lämnats av Vårdgivarutredningen (SOU 2003:7) är den 67-årsgräns som finns för läkares och sjukgymnasters rätt till ersättning enligt den nationella taxan. Av lagen om läkarvårdsersättning och lagen om ersättning för sjukgymnastik, som reglerar villkoren för ersättning enligt taxan, framgår klart och tydligt att landstingen kan medge undantag från åldersgränsen om 67 år. En läkare eller en sjukgymnast som har fyllt 67 år och även fortsättningsvis vill ha ersättning enligt den nationella taxan ska därför vända sig till sitt landsting. Det är landstinget som har att avgöra om det finns ett behov av läkares eller sjukgymnastens tjänster och om det därför finns anledning att medge undantag från åldersgränsen.

I dag har knappt 1 200 läkare och lite drygt 1 500 sjukgymnaster rätt till ersättning enligt taxan. Av dessa läkare och sjukgymnaster är det i praktiken endast de som har så kallade tillsvidareavtal med landstingen som berörs av en åldersgräns. De flesta tillsvidareavtalen har tillkommit på grund av övergångsregler efter att den fria etableringen upphörde.

Privatpraktiserande läkare och sjukgymnaster som i stället för ersättning enligt den nationella taxan har ingått individuella vårdavtal med landstinget får ersättning på de villkor och grunder som landstinget och

vårdgivaren kommit överens om. Vårdavtalen löper en viss bestämd tid och kan sedan omförhandlas och förlängas. Någon övre åldersgräns finns över huvud taget inte när det gäller möjligheterna att teckna vårdavtal. Vårdavtal är i dag den dominerande avtalsformen för privatpraktiserande läkare.

När en läkare eller en sjukgymnast som har rätt till ersättning enligt den nationella taxan överlåter sin praktik till någon annan medföljer inte rätten till offentlig ersättning med automatik. Någon rätt till så kallad ersättningsetablering finns således inte. Läkare och sjukgymnaster som övertar en praktik har dock möjlighet att teckna ett eget avtal med landstinget och därigenom få rätt till offentlig ersättning.

Regeringen avser att under våren presentera en proposition om åldersgränser och ersättningsetableringar för läkare och sjukgymnaster som får ersättning enligt den nationella taxan. Jag kan därför inte nu redovisa vilka ställningstaganden som regeringen kommer att göra i frågorna.

Anf. 2 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Jag får tacka socialministern för svaret, även om statsrådet som vanligt glider undan med att det är möjligt för enskilda landsting att teckna avtal med läkare och sjukgymnaster som vill fortsätta sin verksamhet med bibehållen offentlig finansiering.

Det är just därför jag tycker att denna interpellation är viktig. Jag undrar om socialministern är medveten om hur landstingen fungerar när det gäller dessa avtal och åldersgränser. Det fungerar nämligen inte alls.

Just nu finns det ett antal verksamma läkare och sjukgymnaster som faller för åldersstrecket, och de, liksom många av deras patienter, svävar i ovisshet om vad som kommer att hända därför att socialministern och regeringen har dröjt med sitt förslag alltför länge. Eller, rättare sagt, de vet vad som kommer att hända: Verksamheten får inte längre förlängda avtal, och verksamheten kommer att upphöra. Vart vänder sig dessa patienter? Behovet kvarstår, och köerna ökar.

Enligt Statsrådsberedningen kommer ett förslag i maj. Det kan då behandlas under hösten, och det träder rimligen i kraft under 2005. Är det en tänkbar tidsplan?

Om förslaget skulle innebära att åldersgränsen höjs, kan det då bli möjligt att beslutet gäller retroaktivt från i år, så att man slipper upphöra med verksamheten för att sedan öppna den igen om något år eller två?

Som utvecklingen är i många landsting, med ökande vårdköer, måste väl socialministern ändå medge att det finns ett behov, så att dessa verksamheter kan få leva kvar och omfattas av den offentliga finansieringen.

I exempelvis Skåne, min hemregion, är verkligheten just nu den att 116 vårdköer har ökat. Vårdavtal med privata läkare och sjukgymnaster har inte förlängts. Bilden är, såvitt jag förstår, likartad på många andra håll i vårt land.

Socialministern kan inte längre skjuta över ansvaret på landstingen, för det är ytterst socialministerns ansvar.

Att hänvisa till att en övre åldersgräns inte finns när det gäller möjligheter att teckna vårdavtal håller inte, när inte ens gällande vårdavtal förlängs i exempelvis Skåne. Hur menar socialministern att det då skulle fungera att gå från den nationella taxan till ett vårdavtal? Det fungerar inte i verkligheten. Landstingen säger nej.

Kan jag inte i dag få ett klart besked av socialministern att hans klart uttalade intention med det kommande förslaget är att avtal kommer att förlängas för de läkare och sjukgymnaster som så önskar, för att undvika onödig oro, om inte annat för patienterna? Eller vilken vårdkö vill socialministern föreslå att de ställer sig i?

Prot. 2003/04:70

17 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 3 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Jag måste göra Carl-Axel Johansson besviken. Vi kommer att lämna en proposition till riksdagen under våren, och där kommer vi att redovisa våra ställningstaganden.

Låt mig bara redogöra för eventuella lyssnare och åhörare att vi egentligen diskuterar två saker. Jag är övertygad om att Carl-Axel Johansson är medveten om det. Den ena diskussionen gäller åldersgränser. Där påpekar jag att det är så att åldersgränserna är undanröjda i svensk sjukvård när det gäller läkare för alla dem som arbetar med offentlig finansiering på avtal med sjukvårdshuvudmännen. Det är de allra flesta. Det är ganska viktigt. Det finns ju ibland en föreställning, när vi diskuterar att folk även ska få jobba lite grann efter pensionsåldern, att vi skulle ha infört begränsningar för läkare, exempelvis, att vi skulle ha gjort det svårt för dem att arbeta. Sanningen är att det inte finns några åldersgränser för dem som arbetar med vårdavtal med sjukvårdshuvudmännen.

Vi har då kvar denna regel som gäller dem som går på den nationella taxan, som inte har ett avtal. Det är på den punkten som vi kom med ett förslag. Det är naturligtvis ganska få det handlar om, och problemställningen gäller vilken dragningsrätt man ska ha när det gäller den här offentliga finansieringen. Hur länge ska detta gälla? Ska det finnas någon åldersgräns? Ska den vara 70 år eller ska den vara något annat, eller ska man avskaffa åldersgränsen helt och hållet? Eftersom man då inte har något vårdavtal utan går på den nationella taxan blir det mer komplicerat. Vem avgör hur länge läkaren ska arbeta?

Jag är övertygad om att vi kommer att hitta bra svar på detta och att vi kommer att lösa det. Det handlar alltså om en mycket liten grupp som är offentligt finansierad men som går på den nationella taxan. Den åldersgräns som finns nu infördes i samband med att den fria etableringsrätten upphörde.

Vi har fått utredningsförslag. Vi kommer att lämna förslag till riksdagen. Jag är övertygad om att vi hittar en lösning som kommer att passa svensk sjukvård.

Anf. 4 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Men det är ju så, herr socialminister, att vårdavtal inte förlängs just nu i Skåne. Av en eller annan anledning – det kan gälla åldersgräns eller annat – förlängs de inte. Därför kan man inte hänvisa till detta.

Nu kommer det ett förslag om åldersgränser och ersättningsetableringar, men jag uppfattar svaret som att socialministern inte vet så mycket om innehållet. Socialministern skriver nämligen i svaret att han inte nu vill redovisa vilka ställningstaganden man gör i frågan. Det tycker jag är anmärkningsvärt. Om man nu bereder ett ärende måste man väl ändå ha klart för sig inriktningen beträffande åldersgränser och ersättningsetableringar. Annars förefaller det mig vara ett mycket ovanligt sätt att bereda

förslag på. Hur kan man bereda förslag som kommer redan om två tre månader utan att ha tagit ställning i sak? Någon inriktning och något direktiv måste väl finnas. Det hoppas jag att socialministern redovisar här i dag.

Att kunna överlåta sin verksamhet med bibehållen offentlig finansiering är mycket viktigt eftersom den dagen kommer då äldre läkare och sjukgymnaster som arbetar med nationell taxa måste upphöra med sin verksamhet på grund av ålder, oavsett vilken åldersgräns man nu vill sätta. Eller så måste de upphöra med sin verksamhet tidigare på grund av sjukdom. De 1 200 läkare och 1 500 sjukgymnaster med avtal enligt nationell taxa som Lars Engqvist hänvisar till kommer alltså att tvingas att upphöra med sina inarbetade verksamheter när de inte längre kan fortsätta.

Jag är medveten om att det är en liten del av sjukvårdsverksamheten, men den signal som Lars Engqvist sänder ut är klar. Det får absolut inte bli fler. Helst ska det bli färre. Och detta kommer att bli verklighet en dag, i synnerhet som socialministern alltmer tydligt börjar ta avstånd från sitt löfte att prova etableringsfrihet som ett led i att rekrytera allmänläkare. Då kommer det att bli verklighet. Det innebär att inte ens etableringsfrihet kommer att införas, som skulle kunna uppväga bristen på ersättningsetableringar, men det stämmer å andra sidan med den bild jag har av den socialdemokratiska valfriheten och mångfalden, herr talman. Det går bra att välja den vårdkö man vill stå i men inget annat.

Enligt min mycket bestämda uppfattning är ersättningsetableringar en nödvändighet framöver, och de kan knappast påverka landstingets planeringsansvar negativt. Jag har hört att ersättningsetableringar skulle kunna utgöra ett hinder för landstingens planering. Det kan jag väl i alla fall få höra socialministern ta avstånd från i dag, för det måste väl vara ett rykte. En etablering som redan finns borde vara inplanerad såväl ekonomiskt som innehållsmässigt.

Jag anser att landstinget måste visa att en etableringsersättning är till skada för sjukvården och för patienten. Annars måste man ställa sig positiv till rätten att överta en etablering med bibehållen offentlig finansiering, under förutsättning att läkaren eller sjukgymnasten är behörig att utöva yrket.

Jag tycker att det är förvånande att jag år 2004 får höra att ett yrkesförbud, som en åldersgräns för privata läkare och sjukgymnaster innebär, verkar kvarstå framöver, om än i annan skepnad. Socialministern har inte sagt något annat här i dag. Och det är förvånande att jag år 2004 i Sverige i Europa får höra att monopolet i sjukvården snarast kommer att förstärkas, inte bara beträffande ersättningsetableringar utan även genom andra kommande förslag.

Nu förefaller socialministern och regeringen tycka att all annan verksamhet än landstingets egen är till skada för sjukvården och patienten. Jag hoppas på att få lite andra besked.

Anf. 5 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Herr talman! Nej, Carl-Axel Johansson, det är inte så att vi inte vet vad vi bereder. Men vi har en gammal regel, nämligen att man inte presenterar propositionen förrän den är klar, och då presenteras den för riksdagen. Det spelar ingen roll hur många gånger Carl-Axel Johansson

ställer frågan. Vi kommer inte att presentera propositionen förrän den är klar, men då blir den offentlig för alla. Det är så det ligger till. Därför vill jag inte tala om vilka förslag vi lägger fram med anledning av utredningen förrän propositionen är färdigskriven och färdig att leverera till riksdagen.

Jag har bara några allmänna synpunkter.

När det gäller primärvården har vi alldeles tydligt sagt att vi önskar mer av mångfald i primärvården, att vi önskar alternativa ägar- och driftsformer. Vi tror inte att det på något sätt riskerar att riva upp grunden för den offentliga sjukvården, nämligen att det ska vara vård på lika villkor och att vi ska undvika gräddfiler i sjukvården. Detta är ganska viktigt när vi talar om primärvården. Vi måste stimulera fler etableringar och fler läkare att gå in i primärvården som specialister i allmänmedicin. Vi behöver fler familjeläkare men också fler som jobbar i primärvården över huvud taget. Där behöver Carl-Axel Johansson alltså inte tveka om var vi står. Detta har också redogjorts i den handlingsplan som vi arbetar med och som riksdagen har ställt sig bakom.

Vad vi nu diskuterar är en mer komplicerad frågeställning. När det gäller dem som har vårdavtal med landstingen kan landstingen bestämma sig för att inte förnya vårdavtal av olika skäl. De kanske har ekonomiska bekymmer eller planerar sin verksamhet på annat sätt – och det har de möjlighet till. Men för alla dem som har dessa vårdavtal i dag finns det ingen åldersgräns. Där avgör sjukvårdshuvudmannen vilka man tecknar avtal med. Det grundar sig helt enkelt på att det då finns en bedömning av möjligheten för läkarna och sjukgymnasterna att leva upp till de krav som sjukvården ställer. Det blir mer problematiskt när man diskuterar dem som går på den nationella taxan. Någon måste ju till sist avgöra hur länge de kan arbeta vidare. Vem avgör vilken dag du som läkare kanske inte kan leva upp till alla de krav som jag som patient ställer på en läkare? Ska det finnas en åldersgräns över huvud taget, och var ska den vara någonstans? Det är det vi diskuterar.

Vi kommer att redovisa vad vi har, men jag har svårt att tänka mig att man helt kommer att upphöra med en åldersgräns för dem som går på nationella taxan. Det kan finnas en gräns där man behöver pröva om man ska fortsätta sin verksamhet eller inte. Med all respekt för att också läkare kan vara mycket aktiva och vara till gagn för sjukvården långt upp i åldrarna ska man kanske ändå behålla någon åldersgräns, men det är det vi diskuterar, och det kommer vi att redovisa i propositionen.

Anf. 6 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Herr talman! Om jag förstår Lars Engqvist rätt bereds det något som i alla fall Lars Engqvist har en aning om vad det handlar om. Jag har ingen aning om det. Men om jag ska läsa mellan raderna förefaller det som att han i alla fall är beredd att höja åldersgränsen. Det är den slutsatsen jag drar. Detta är i så fall ett steg i rätt riktning, att man höjer åldersgränsen, men det har tagit alldeles för lång tid. Nu finns det nämligen verksamheter som riskerar att upphöra, och det blir vårdköer.

Om det handlar om att landstingen ska betala en växande vårdkö eller om att de ska betala en verksamhet som fungerar föredrar nog jag en verksamhet som fungerar framför vårdkön. Dessutom glömmar socialministern att patienterna faktiskt är mycket välinformerade, mycket kun-

niga och mycket duktiga. De ställer krav på den praktiserade verksamheten, så jag tror att det här med en övre åldersgräns kommer att lösa sig väldigt bra genom tillsyns- och legitimationsförfarandet och genom den valfrihet som patienten har. Jag tror inte att vi behöver bekymra oss så mycket om detta.

Det är i alla fall *ett* besked som har varit entydigt från socialministern. Det blir ingen fortsatt verksamhet, som det ser ut, för de privata sjukvårdsverksamheterna med offentlig finansiering, så man måste ställa sig i den vårdkö som ni socialdemokrater nu bygger upp runtom i landet. Kan inte socialministern tänka om och se att detta är ett värdefullt komplement i sjukvården? Det handlar om att skapa mångfalden och valfriheten, inte bara för patienten utan också för de yrkesverksamma.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2003/04:272 om samarbete mellan tullen och polisen på Gotland

Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat mig på vilket sätt jag avser att säkerställa att samarbetet inom Gotsam kan fortsätta utan tullnärvaro på Gotland. Hon har också frågat mig om jag avser att ta initiativ till att polisen på Gotland tillförs mer resurser. Slutligen har hon frågat på vilket sätt jag avser att se till att tullen ska kunna fortsätta att vara en del av samhällets brottsbekämpning.

Frågan om Tullverkets medverkan i projektet Gotsam berör främst finansministern som ansvarig i regeringen för Tullverkets verksamhet. Den berör i hög grad också försvarsministern som ansvarar för projektet Gotsam. Jag vet att båda tidigare har fått frågor av Marietta de Pourbaix-Lundin rörande Gotsam. Jag vill understryka att jag delar den uppfattning som mina kolleger har gett uttryck för i den här frågan.

Gotsam syftar till att skapa möjligheter för att samordna och samutnyttja befintliga resurser på Gotland. I detta samarbete ingår polisen och Tullverket men också Försvarsmakten, Kustbevakningen, Sjöfartsverket, länsstyrelsen och Gotlands kommun. Om någon av de deltagande myndigheterna beslutar att genomföra organisationsförändringar under försöksperioden kan detta självfallet komma att förändra en del av förutsättningarna för projektet, men oavsett detta kvarstår syftet med försöksverksamheten. Med andra ord faller inte projektet Gotsam enbart för att en av dessa samverkansparter omorganiserar sin verksamhet.

När det gäller polisens resurser på Gotland är det, som jag har påtalat många gånger tidigare här i riksdagen, en fråga för Rikspolisstyrelsen. Regeringen fördelar inte polisens resurser över landet – det gör RPS. Tack vare regeringens satsningar på polisen på nästan 2,2 miljarder sedan år 2000 vet jag emellertid att Polismyndigheten Gotland redan har fått fler poliser. Även det totala antalet poliser i Sverige ökar som en följd av de ekonomiska tillskotten. Efter den examination som äger rum vid Polishögskolan årsskiftet 2004/05 kommer det att finnas ca 17 000 poliser. Det är en ökning med omkring 900 poliser sedan år 2000. Som statsmi-

nistern framförde i partiledardebatten är regeringen inställd på att den här satsningen ska fortsätta.

Marietta de Pourbaix-Lundins tredje fråga rör Tullverkets brottsbekämpning. I november 2003 ställde hon en liknande fråga till finansminister Bosse Ringholm. Finansministern hade då fått beskedet av Tullverket att den brottsbekämpande verksamheten totalt sett inte kommer att påverkas negativt av omorganisationen, samt att man även i framtiden kommer att täcka hela landet genom antingen rörliga eller fasta styrkor. Jag har ingen annan uppfattning i den frågan.

Anf. 8 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Det finns ett talesätt som säger att ingen kedja är starkare än sin svagaste länk. Det tycker jag är en ganska bra liknelse när det gäller tullens del i samhällets brottsbekämpning.

Om justitieministern håller med mig om att tullen, gränsskyddsdelen, är en del av samhällets brottsbekämpning, hur kan då brottsbekämpningen bli bättre i Sverige och i det här specifika fallet på Gotland om det inte finns någon tullnärvaro över huvud taget? Det finns inte en tullare så långt ögat når när det gäller Gotland.

När justitieministern ska svara på mina frågor hänvisar han till andra ministrar. Jag vill först påtala att min fråga en gång inte var till Bosse Ringholm. Den var faktiskt till justitieministern, men jag blev hänvisad till Bosse Ringholm, som inte svarade på en enda av mina frågor trots att vi hade en lång interpellationsdebatt. Jag vet inte hur justitieministern kan hålla med en minister som inte har sagt någonting. Det kanske beror på att justitieministern inte heller har tänkt säga någonting.

När det gäller frågan som gick till försvarsministern var hennes svar bara att hon för närvarande inte tänkte göra någonting. Det tycker jag inte heller är något svar. Det gäller just Gotsam och hur det ska kunna fortsätta om tullen inte finns kvar.

Gotsam är ett projekt mellan Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Tullverket, Kustbevakningen, Sjöfartsverket och länsstyrelsen. Det handlar om att samutnyttja resurser på Gotland och att man permanent ska kunna samverka. Det har precis kommit en rapport från Länsstyrelsen, den 16 januari i år. Den är undertecknad av landshövdingen på Gotland, Lillemor Arvidsson, som också är ordförande i en styrgrupp. Hon skriver så här:

Tullverket, som fortfarande är med i regeringsuppdraget, har en viktig roll i den samverkan i gränskontroll som utvecklas på Gotland. Tullen uppbär också en viktig funktion i upprätthållande av säkerhet och trygghet på ön, ett övergripande mål för Gotsam. Det är därför olyckligt att Tullverket nyligen beslutat att lägga ned sin fasta bemanning på Gotland.

Efter att ha skrivit lite annat skriver hon: Om tullen trots det senaste beslutet ska kunna delta fullt ut i försöksverksamheten måste resurser för detta tillföras två tre tjänster.

Det säger väl en del om vad landshövdingen på Gotland tycker i den här frågan. Jag skulle vilja påstå att Gotsam riskerar att haverera. I alla fall blir det väldigt urvattnat om en av parterna inte finns där för att kunna samverka.

Polisen har också haft synpunkter på hur det ska gå ihop och svarar redan i mitten av förra året att om polisen ska ta över den brottsbekäm-

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

pande del som tullen har krävs det lagändringar. De kan inte bara ta över den brottsbekämpande delen. Polisen uttrycker också att de vill att tullen ska vara kvar och säger att det hänger ihop med Gotsam. Man kan inte samverka om en part inte finns där.

Om justitieministern och regeringen har tänkt tillföra mer resurser till polisen på Gotland framstår det som väldigt omvänt. Hade det inte varit enklare att tullen hade varit kvar på Gotland för att fullgöra sina uppgifter? Gotland ligger ju öppet med öppen gräns och signalen att det är fritt fram att smuggla vapen, droger och allt möjligt – det är ändå grunden för den stora internationella organiserade brottsligheten.

Om nu regeringen berömmar sig av att vilja satsa på brottsbekämpning, hur går då detta ihop över huvud taget när man tar bort en del av kedjan? Min fråga blir igen till justitieministern den jag ställde en gång tidigare och som Bosse Ringholm vägrade svara på. Utgör tullen en del av Sveriges del av brottsbekämpningen eller inte?

Anf. 9 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag ska börja med att hänvisa till Norrtelje Tidning, som är en tidning som jag inte tror att riksdagsledamöter och statsråd med Örebro som hemvist ofta läser. I dag kan Norrtelje Tidning rapportera på förstasidan om ett nytt stort tullbeslag av narkotika och dopningspreparat. Det har man gjort genom att spana fram detta.

Häromdagen kunde man i samma tidning rapportera om något som hade med polisen att göra. Då hade man tagit några tjuvar som hade kommit från ett östland. De här sakerna är intressanta i ett särskilt avseende. De visar vikten av att man är på plats. Det finns ingenting som är så effektivt för polis eller tull som det mänskliga lyssnande örat, det spanande ögat och den slutsatsdragande hjärnan.

När vi talar om Gotland ska vi erinra oss vikten av att vara på plats. I den skrift som ligger till grund för detta och som jag inte förmodar eller begär att statsrådet ska ha läst till alla delar, Tullverkets skrift från den 22 september förra året, beskriver man effekterna. När man kommer till Visby och effekterna av de föreslagna förändringarna står det så här: Närmaste tullplats från Visby är Stockholm.

Det står lite andra saker runt klareringen och så vidare. Så står det något annat som jag gärna vill ha fört till protokollet, herr talman. Det är intressant. Det är särskilt ett ord som jag vet att Torkild Strandberg kommer att återkomma till. Så här står det exakt om effekterna av in- dragningen på Gotland:

Tullkontrollen bör vid en avbemannning i första hand övertas av polisen på Gotland som en tillikauppgift, vilket kräver särskild överenskom- melse. Vid särskilda tillfällen bör personal skeppas över från fastlandet.

Jag tror inte att det är Stella Nautica eller något sådant som man har tänkt sig. Det är väl ändå flyg. Men det är klart att detta är en intressant fråga. Är det så att man har tänkt sig att i fortsättningen ska smugglare stå på kö tills man kommer över med personal från fastlandet, när man har skeppat över dem från fastlandet? Jag tror inte att det spanande ögat och det lyssnande örat fungerar på det sättet. Man måste vara på plats redan från början.

Jag menar att den signal som vi sänder ut från Sverige genom att vi i praktiken tar bort all tull från Gotland när vi får tio nya medlemmar i EU

är någonting som justitieministern och finansministern tillsammans måste fundera över. Detta kommer inte att fungera. Det är min fasta övertygelse.

Torkild Strandberg, jag och Helena Bargholtz från Folkpartiet var också på Gotland alldeles nyligen. Då besökte vi både tullen och polisen. Vi fick entydiga indikationer på detta. Inte minst det förhållandet att det kommer så många stora kryssningsfartyg till Gotland på sommaren gör att Gotland inte kan vara utan effektiv tull. Det fungerar inte. Då har man inget spanande öga eller lyssnande öra där.

Anf. 10 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Neddragningen av tullen på Gotland är ju en följd av de neddragningar som tullarna i allmänhet gör i Sverige. Det rör sig om mellan 300 och 400 personer som ska sluta hos tullarna. Av dem sysslar nästan 60 uteslutande med brottsbekämpande uppgifter.

Som Gunnar Andrén nyss sade hänvisar man från tullens sida till att polisen skulle kunna överta tullarnas uppgifter på Gotland som en tillikauppgift. Man undrar vad tillikauppgift betyder. Vi har frågat utredningstjänsten om detta. De svarar: Utredningstjänsten har inte kunnat finna att begreppet tillikauppgift skulle ha någon rättslig innebörd. Begreppet förekommer inte i några gällande lagar eller förordningar, i juridiska uppslagsböcker eller i *Svenska Akademiens ordlista*. På Internet, sökmotorerna Google, får man endast 13 träffar, vilket tyder på att begreppet är ovanligt.

Jag skulle vilja fråga justitieministern hur han menar att polisen skulle kunna fullfölja denna ganska odefinierade tillikauppgift.

Polisen på Gotland ska alltså överta tullarnas arbetsuppgifter. Om detta skriver länspolismästaren på Gotland: Tullverket borde i stället utöka sina resurser på Gotland för att möta dagens problem och möta en framtid då de baltiska staterna är medlemmar i EU och med den då förväntade utvecklingen av bland annat smugglingstrafiken, där Gotland tyvärr kan komma att få en icke önskvärd central roll.

De här arbetsuppgifterna ska alltså polisen överta, en polis som har så dåligt med resurser under delar av året att man tvingas stänga två av tre polisstationer på Gotland och koncentrera sitt arbete helt till Visby.

Den här utvecklingen tycker jag står i ganska bjärt kontrast till vad Socialdemokraterna skrev i sitt valmanifest inför valet hösten 2002. I ljuset av vad man då skrev tycker jag närmast att frågan får, ska vi kalla det moraliska dimensioner. I valmanifestet skrev man: Narkotikasmugglare ska stoppas, därför kommer en socialdemokratisk regering att förbättra gränskontrollen, anställa fler narkotikapoliser och intensifiera det internationella polissamarbetet.

Förbättra gränskontrollen! Gotland är ett exempel på områden som man lämnar utan tull. Man avskedar mellan 300 och 400 tullare, varav mellan 50 och 60 sysslar med rent brottsbekämpande uppgifter. Inte är väl detta att satsa på gränsskyddet, justitieministern.

Anf. 11 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag känner ett behov av att lägga mig i den här debatten också.

Prot. 2003/04:70
17 februari

Svar på
interpellationer

Det är bra att Marietta de Pourbaix-Lundin har ställt denna interpellation till justitieministern. Frågan är viktig för Gotland, och den är viktig även för andra delar av vårt land, inte minst för ostkusten mellan Stockholm och Karlskrona som genom Tullverkets försorg snart blir tullbefriat. Detta sker samtidigt som EU:s tio nya medlemsstater ansluts.

Det känns lite som att regeringen vill stoppa hederliga människor från de forna öststaterna att komma till Sverige och arbeta men inte verkar riktigt lika angelägen att stoppa kriminella från att komma hit. Och de kommer knappast för att arbeta. Jag tycker att det snarast borde vara tvärtom.

Jag tycker också att det är förvånande att justitieministern på det sätt han gör i sitt svar skiljer på brottsbekämpande och brottsbekämpande – brottsbekämpande av polisen och brottsbekämpande av tullen. Jag tycker snarast att det borde vara ett samarbete. Brottsbekämpningen är så viktig att vi inte kan ha ett stuprörstänkande mellan olika departement.

Man kan inte sluta fundera på om det egentligen finns något samarbete, någon dialog mellan Finansdepartementet och Justitiedepartementet när två olika departement har hand om brottsbekämpande verksamhet. Själv tycker jag att det är dags att flytta Tullverket från Finansdepartementet till Justitiedepartementet. På så sätt skulle vi kanske äntligen kunna använda de resurser som går till brottsbekämpande verksamhet på ett riktigt effektivt sätt. Då skulle vi kunna få ett fungerande samarbete, som i många fall redan finns ute på det lokala plan där tullen och polisen finns. Men det skulle behövas ett centralt samarbete också. Flytta Tullverket från Finansdepartementet till Justitiedepartementet! Det undrar jag om inte justitieministern egentligen håller med mig om.

Anf. 12 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det är viktigt att alla får säga sin mening. Frågan är kanske vem som vet bäst hur Tullverket ska organisera sin verksamhet, om det är riksdagsmän eller om det är Tullverket självt. För min egen del tror jag att det är Tullverket självt.

På samma sätt är det förstås intressant att höra av riksdagsmän hur Regeringskansliet ska ha sin verksamhet och ifrågasätta varför tullens arbete ligger under Finansdepartementet, vilket jag kan upplysa om har att göra med sambandet med skatter. Men jag ska framföra detta till andra personer inom Statsrådsberedningen. Jag tror ändå att det kanske är bättre att vi ägnar oss åt de frågor som riksdagen ska besluta om.

Än mer förvånande blir det när riksdagsmän inte bryr sig om den princip som vi ändå har i regeringsformen om självständiga myndigheters ansvar. Det är faktiskt Tullverket självt som har fattat beslut om det här. Ytterst handlar detta faktiskt om respekten för demokrati och vår egen regeringsform, en lag som just riksdagsmännen har stiftat. Det man begär här är att jag inte bara ska utöva ministerstyre utan också ska utöva ministerstyre på ett annat departements ansvarsområde. Och det tycker jag är lite för mycket begärt.

Jag har kanske lite större förtroende för våra myndigheter än ni har. Om Tullverket säger att detta inte påverkar verksamheten tror jag på det. Jag tror inte att de hittar på. Därför har jag ingen anledning att lämna någon annan kommentar än det Tullverket har sagt.

Däremot upplyser jag gärna om polisens resurser. Jag kan också nämna, även om det är Rikspolisstyrelsen som fördelar resurserna, att den fördelningen har inneburit att siffror från 2000 visade att man hade ett åttiotial poliser på Gotland. I den senaste uppgiften, som i och för sig var från juni 2003, var de omkring 100. Det är alltså en 25-procentig ökning av polisen på Gotland. Det är en satsning som i många fall bara funnits i andra personers drömmar.

Sammanfattningsvis vill jag säga att vi har gjort satsningar på Gotland. Gotland fortsätter att fungera. Men vi ska faktiskt ha respekt för våra myndigheters självständighet.

Anf. 13 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag är fullt medveten om det som justitieministern säger. Jag har själv suttit i Tullverkets styrelse fram till årsskiftet. Det är generaldirektören som fattar beslutet. Det är inte ens styrelsen som fattar beslutet om organisationen inom Tullverket.

Men varför måste man göra denna omorganisation och neddragning? Finns det möjligtvis inget samband med de resurser som den socialdemokratiska regeringen tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet har tillfört Tullverket? För 15–20 miljoner kronor till hade man kunnat ha kvar alla tullare som sysslar med brottsbekämpning. När det gäller tullare som håller på med effektiv handel kan jag bättre förstå att man gör om, eftersom man har datoriserat detta.

Det är lätt för justitieministern att försöka säga att vi ingenting har förstått. Jo, det har vi. Jag tror att alla de borgerliga partierna har avsatt mer pengar till Tullverket än Socialdemokraterna har gjort. Moderaterna har 70 miljoner kronor mer till Tullverket för i år. Vi har mer till polisen också.

Om vi hade varit helt överens hade jag över huvud taget inte behövt stå här och ställa frågan. Då hade Tullverket haft mer pengar, polisen hade haft mer pengar, tullen hade varit kvar på Gotland och Gotsam hade kunnat fortsätta sin verksamhet. Men nu är det inte så. Trots justitieministerns fina ord i interpellationssvaret och här i talarstolen hjälper det inte. Det går inte att trola bort vad som händer på Gotland. Gotlänningarna kommer att känna av verkligheten ganska snart.

Behövs inte tullen på Gotland? Justitieministern säger så eftersom han till fullo litar på Tullverkets skrivelse där det står att det grejar sig. Jag menar att det beror på att verket inte har resurser och därför måste göra det bästa av situationen inom den ram som finns. Generaldirektören är nog med att klara budgetramen.

Varför ska polisen överta tulluppgifter på Gotland om det över huvud taget inte behövs sådan verksamhet? Det kan justitieministern fundera på. Då borde polisen inte ta över de uppgifterna. Då kan vi strunta i de uppgifterna eftersom de inte behövs.

Om polisen har fått så mycket resurser, hur kommer det sig att man förra sommaren stängde polisstationen i Slite? Nu till sommaren ska polisstationen i Hemse stängas, trots att man vet – det vet säkert justitieministern också, som ofta är på Gotland – att det kommer ungefär 800 000 turister. De är väl inte alla genomhederliga. Polisresurserna behövs. Så mycket mer polisresurser har det inte blivit på Gotland.

Justitieministern är faktiskt mig fortfarande svaret skyldig på den enkla fråga jag och flera andra har ställt. Utgör tullen en del av brottsbekämpningen eller inte? Om svaret är ja – vilket det borde vara med de fina talen före och efter valet om att satsa på brottsbekämpningen – hur kan en del av detta ryckas undan på Gotland? Vi skulle kunna diskutera hela Sverige, men jag väljer att diskutera Gotland.

Jag hade en fråga om lagändring också. Om det är som justitieministern säger, nämligen att polisen ska ta över tullens verksamhet, behövs en lagändring. Har vi sett något av det? Nej.

Anf. 14 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag får börja med att tacka justitieministern för lektionen i vilka frågor folkvalda får ställa i kammaren. Det är inte alltid man blir så tillrättavisd om vilka frågor som får ställas.

Jag är fullt medveten om att det finns tre delar i detta, nämligen att anslagen hanteras av skatteutskottet efter förslag från regeringen, befohgeterna för tullen och polisen hanteras av justitieutskottet efter förslag från statsrådets eget departement och Tullverket sköter organisationen där styrelsen är utnämnd av regeringen. Detta har vi alla respekterat här. Men vi har pekat på något helt annat, nämligen att denna fråga berör två departement. Det var intressant att höra statsrådets svar i den delen, det vill säga den totala frånvaron av svar på Torkild Strandbergs mycket tydliga fråga: Vad menas med tillikauppgift?

Detta är inte något som man inte får fråga. Detta får vi fråga, och detta kan vi kräva svar på i denna kammare. Detta är en viktig fråga för såväl Tullverket som polisen på Gotland. Vi har frågat dem, och de ställer sig också frågande. Den här kammaren har rätt att kräva ett svar från justitieministern i stället för en lektion i vad vi får fråga.

Vad menas med tillikauppgift?

Vi kan väl ändå få säga så mycket att vi noterar att denna del, herr justitieminister, också är en del i den centraliseringspolitik som vi kan se på de rättsvårdande myndigheternas område. Det är många människor också utanför denna kammare som känner detta mycket starkt.

Anf. 15 TORKILD STRANDBERG (fp):

Herr talman! Jag skulle vilja att justitieministern ger oss sin syn på det man från justitieministerns regering skrev i sitt valmanifest i juni 2002 i luset av vad som bland annat händer på Gotland. Där framgick att narkotikasmugglare ska stoppas, och därför kommer en socialdemokratisk regering att förbättra gränskontrollen.

Vi fick en socialdemokratisk regering, men vi fick en sämre gränskontroll. Det blev 400 tullare färre, och Gotland är en av de platser i landet som ur tullsynpunkt fullständigt lämnas åt sitt öde. Jag skulle vilja att justitieministern belyser det.

Man kan inte låta bli att notera att justitieministern ofta och länge återkommer till var varenda ny polisman som produceras i det här landet ska placeras och vad han ska arbeta med. Det är inte utan en viss stolthet i rösten. Men när man från oppositionens sida ställer frågor om vad regeringens anslag leder till i färre tullare hävdas det att man hotar demokratin och trampar på regeringsformen. Det är ett anmärkningsvärt synsätt.

Anf. 16 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag kan som folkvald inte sitta tyst och stilla på min kammare och lyssna på de oroliga människor som hör av sig till mig utan att göra något. Jag får ständigt höra att brottsligheten har ökat, smugglingen har ökat och mängden narkotika har ökat. Jag får ofta frågan: Vad gör du som riksdagsledamot åt detta? Mitt svar blir att jag reserverar mig i justitieuskottet, att jag lägger fram förslag och att jag försöker ställa justitieministern till svars för vad som sker. Tyvärr får jag oftast tillägga att jag inte får så många svar från ministern.

Såvitt jag vet finns det direktiv som regeringen lämnar till olika myndigheter. Det är knappast så att myndigheterna får göra precis som de vill i Sverige. Resultatet ska alltid regeringen stå för. Vi måste ställa er till svars. Vi kan inte kalla hit någon generaldirektör och be honom eller henne svara på varför de gör som de gör. Det får faktiskt regeringen svara på.

Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag sade just att det är intressant att höra vad ni säger, men jag tycker också att man ska ha respekt för självständiga myndigheter. Det vill jag understryka. Att det *bara* skulle vara en gd som har gjort en bedömning är att se lite märkligt på saken. Det är ändå en generaldirektör som har gjort bedömningen. Jag har ingen annan uppfattning än vad Tullverket självt säger, nämligen att det här kommer att fungera lika bra. Jag gör inte något slags överprövning, särskilt som det är på ett annat departements område. Nu må det vara på det sättet. Hur det kommer att vara i framtiden kan jag inte svara på, men det är fråga om ett annat departement. Därför tänker jag inte ge mig in i diskussioner om tullen. Det vore direkt oansvarigt av mig att göra det.

På en direkt fråga kan jag säga att Tullverket visst deltar i brottsbekämpning. Det gör faktiskt alla myndigheter. Alla myndigheter deltar i brottsbekämpningen på ett eller annat sätt. I olika delar av Sverige är det olika myndigheter som deltar i brottsbekämpningen. Så kommer det förstås att vara även i framtiden. Ibland kommer det att tillkomma en myndighet, ibland blir det en myndighet mindre i arbetet. Det innebär inte att brottsbekämpningen upphör. Vi ska fortsätta att se till att det finns bra förutsättningar, men hur myndigheterna själva organiserar detta i framtiden ska de själva avgöra.

Anf. 18 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! "Bara" generaldirektören var inte "bara" på det sättet. Jag ville visa att *styrelsen* över huvud taget inte hade något med det att göra. Det finns vissa styrelser som kan besluta saker, men den här styrelsen kan inte det.

Justitieministerns roll i dag är, som alltid, att försvara allt som görs och tala om att vi lever i den bästa av världar. Nu är verkligheten lite annorlunda.

Jag har fortfarande en konkret fråga till justitieministern. Beror tullfrånvaron på Gotland på för lite resurser till Tullverket, eller beror den på att det inte finns behov av tullnärvaro på Gotland? Det är en fråga som det är väldigt enkelt att svara på.

Efter att ha lyssnat på debatten hittills förstår jag att regeringens kedja när det gäller brottsbekämpningen har en svag länk just nu, och det är tullen. Anser justitieministern ändå att Tullverket utgör en del av hela kedjan i brottsbekämpningen? Han sade ju att alla myndigheter gör det. Här finns det en svag länk, och ingen kedja är starkare än sin svagaste länk. Här finns det bekymmer när det gäller brottsbekämpningen i den här delen och säkert också i andra delar.

Jag vill bara avsluta med att säga att gotlänningarna verkligen känner av verkligheten, trots justitieministerns försäkringar och fina ord.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2003/04:273 om finansieringen av stora arrangemang

Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat om jag är beredd att för framtiden inrätta en särskild pott öronmärkta pengar för att finansiera de polisinsatser som behövs vid av regeringen beslutade stora internationella arrangemang. Hon har också frågat mig om jag avser att ta sådana initiativ som innebär att Stockholmspolisen på lämpligt sätt kompenseras för de merkostnader som årets internationella folkmordskonferens innebar.

Låt mig inledningsvis svara på den första frågan om öronmärkta pengar. Regeringen har inte för avsikt att i framtiden öronmärka särskilda medel för stora poliskommenderingar. Polisen ska vara så dimensionerad att den klarar att utföra de polisiära uppgifterna i samband med internationella möten eller andra större händelser. Om en polismyndighet bedömer att resurserna är otillräckliga för att lösa vissa uppgifter i det enskilda fallet är det en fråga för Rikspolisstyrelsen (RPS) att lösa inom ramen för polisens ordinarie anslag. Om anslaget bedöms otillräckligt kan RPS framställa hos regeringen om höjt anslag.

Jag vill i detta sammanhang understryka att polisen fått mycket stora resursökningar de senaste åren. Hittills har anslaget ökat med nästan 2,2 miljarder sedan år 2000. Och den här satsningen ska fortsätta. Detta underströks inte minst av statsministerns uttalande i partiledardebatten, där han meddelade att regeringen är inställd på att fortsätta en bred satsning på rättsväsendet och på olika brottsförebyggande åtgärder genom att stärka socialtjänst, skolor och fritidsverksamhet.

Senast den 1 mars i år ska RPS lämna polisens budgetunderlag för perioden 2005–2007 till regeringen. Av detta kommer att framgå hur mycket resurser RPS anser att polisen behöver för de kommande åren och om det eventuellt finns behov av mer resurser även under innevarande år. Regeringen kommer därefter senast i budgetpropositionen för 2005 att ta ställning till polisens sammanlagda resursbehov.

Anf. 20 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är lite märkligt att jag i princip får läsa svaret på min interpellation på DN De-

batt i dag. Visserligen står det att svaret ej ”bör” – men det brukar betyda ”ska” – publiceras innan det har lämnats muntligt i kammaren. Men det var i princip publicerat i dag i Dagens Nyheter.

Nu står säkert justitieministern och tänker så här: Ännu en gång ska jag diskutera frågan om vem som ska betala olika saker. Och det är ju inte första gången, och förmodligen inte sista gången, som justitieministern behöver stå här i kammaren och diskutera det.

Den här gången är det stora arrangemang beslutade av regeringen som jag är ute efter. Det är inte någon annan som har fattat besluten, utan det är beslutat av regeringen. Vad jag är ute efter är att regeringen ska öronmärka pengar för detta, för det vore det sjystaste. Vare sig arrangemangen är i Stockholm, Göteborg, Luleå eller Ystad – det har ingen betydelse – är det väldigt svårt för en enskild polismyndighet att hantera de stora belopp som det ofta är fråga om.

När det gäller polisen här i Stockholm, som frågan gäller i dag, är inte ekonomin så där jättegod. Det prognostiserade underskottet för i år är 74 miljoner, för nästa år 171 miljoner, för år 2006 308 miljoner – sammanlagt ungefär en halv miljard kronor fram till 2006. Och det blir ju inte bättre när man får ta på sig så stora polisinsatser som man gjorde alldeles nyligen under folkmordskonferensen.

Det är en enig polisstyrelse här i Stockholm som har begärt compensation, inte för allt men för ungefär 40 miljoner kronor i merkostnader som de har haft. På frågan om de kommer att få det får jag egentligen inget svar.

När det gäller öronmärkning av pengar säger justitieministern att det vill han inte ha. Då kan jag tala om att det finns andra sammanhang där justitieministern faktiskt har öronmärkt pengar, och det gäller resurser för att motverka *trafficking*, människohandel. För det har man faktiskt öronmärkt pengar, så varför skulle man inte kunna göra det i det här fallet?

När det gäller att kompensera polismyndigheter som har deltagit i av regeringen beslutade stora arrangemang har man faktiskt gett pengar till Göteborg. Man får ju bestämma sig: Antingen ger man eller så ger man inte. Man kan inte vara så här inkonsekvent. Det måste finnas ett konsekvent förhållningssätt i sådana här frågor. Därför är min fråga: Kommer Stockholm att få compensation för det här? Och om inte, varför inte, när Göteborg fick det?

Anf. 21 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag har delvis berört samma fråga, och vi har ju, som vi mycket riktigt fick höra, fått svar i dag i Dagens Nyheter, där jag och mina kamrater fick svar. Nu ska jag begära lite svar av Thomas Bodström och hans kamrater, även om han representerar regeringsmakten själv här i dag.

En allmän reflexion först. Till och från framstår justitieministern, när vi pratar om utvecklingen för de rättsvårdande myndigheterna, som ungefär lika kraftfull i sina beslutsbefogenheter som statschefen. Andra gånger framstår han som den som i stort sett sköter examinationerna när det gäller polisutbildningen. Det blir väldigt konstigt, för antingen har man makt eller så har man ingen makt. Där måste Thomas Bodström bestämma sig.

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

De här stora satsningarna påverkar onekligen verksamheten långt ut i organisationen. När vi ser tillbaka på effekterna av de så kallade EU-toppmötena i Göteborg och Malmö var det miljontals kronor som gick åt till dessa satsningar, och det blev miljontals kronor i ränta för de här myndigheterna på de underskott de hade. Det har lett till att polisstationer har lagts ned som radband på västkusten. Nu är man lika orolig över att den här effekten ska uppstå i Stockholm när man inte vet varifrån pengarna ska tas. Prognoserna över underskotten blir bara större och större. Då räcker det inte att man använder sig av ett politiskt ledarskap och att man i en partiledardebatt här säger: Vi ska ta några miljarder från försvaret och flytta dem till polisen. Det blir nog bra, och så var det klart. Det krävs lite mera om man ska visa respekt för de myndigheter som enligt det ena ögat som justitieministern använder är de som bara ska ansvara för och styra verksamheten.

Här krävs det verkligen ett svar och en viss konsekvens. Jag tycker delvis synd om våra myndigheter och de ansvariga där som försöker driva en effektiv och bra verksamhet, för de saknar ju all beslutshorisont. De tvingas hela tiden ha två planer. Så här illa ser det ut för polisen som helhet. Vi fick nyligen höra att det visst finns ett prognostiserat ackumulerat underskott på 1,8 miljarder totalt. Hoppsan, hoppsan! Var kommer det ifrån? När vi har sagt att polisen får för lite pengar, tycker justitieministern att vi är otacksamma och gnälliga.

Ytterst handlar det här om vilket politiskt ledarskap man ska ha vid de rättsvärdande myndigheterna. Hur samordnar man budget och regleringsbrev, hur samordnar man nomineringsmakten och de regelverk vi ger till våra myndigheter? Jag tycker att den förra interpellationsdebatten visar på en viss tomhet. Man ger lite pengar, men man kräver stora satsningar. Man har en styrning som är mer inriktad på diverse omätbara och okonkreta mål, till exempel inom polisen. Man sjuösätter och godkänner indirekt olika omorganisationer som man tycker verkar jättebra, fast alla varningsklockor ringer.

Inom polisen råder en konstant omorganisationsfeber som ingen har någon bot på tydligen. Vi hade en närpolisreform som infördes och avvecklades med enorma kostnader. Regeringen klappade händer och tyckte att det var jättebra. Det var inga problem. Men vi vet i dag vad vi står med. Nu har man gått åt ett annat håll inom polisen. Och regeringen säger att det här med nationell polis verkar jättebra, att det inte finns några problem och att myndigheterna ska göra precis vad de vill. Men vi andra hör varningsklockorna vad gäller effektiv ledning vid till exempel sambandscentraler. Här vet vi vart det är på väg. Men regeringen säger: Låt dem sköta detta.

Vi kommer att stå i en ny situation snart, då vi har förlorat massor av pengar och massor av kraft i en viktig organisation. Ge oss klara besked och tydligare linjer!

Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att det var ett lite märkligt påpekande, detta om att jag har skrivit en svarsartikel på DN Debatt. Det var ju nämligen så att Marietta de Pourbaix-Lundins partikamrat Beatrice Ask skrev en artikel i det här ämnet. Även interpellationskamraten Johan Pehrson skrev. Då tycker jag att det är ganska rimligt att jag får svara på

denna artikel även om det har ställts en interpellation i samma ämne. Så ligger det till med den saken.

En annan sak som jag tycker att det är värt att nämna i diskussionen med anledning av den här interpellationen är att 1994 dödade det bortåt 10 000 människor i Afrika. Det var i Burundi. Människor slaktades. Strax därefter var det tusentals människor som dödade – kvinnor och barn – i Srebrenica. Det här är saker som berör oss, som vi vill engagera oss i. Det handlar om folkmord. Oskyldiga människor har slaktats.

Det här tyckte vi var viktigt att markera från svensk sida. Vi anordnade därför en folkmordskonferens. Vi gjorde det för att vi vill markera att det här är en viktig sak för Sverige och att vi är engagerade i det här. Det tyckte också många andra. Den högst ansvarige för FN, Kofi Annan, kom. Det ledde också fram till viktiga slutsatser så att vi ska undvika denna slakt av kvinnor, barn och andra oskyldiga i framtiden.

Det här borde kanske också oppositionen intressera sig för – i varje fall lite grann. Man har intresserat sig för den här folkmordskonferensen men bara i en enda fråga, nämligen: Vad kostar det här för polisen? Så långt, så smalt, så begränsat var intresset från den borgerliga oppositionen när det gällde att Sverige vill ge stöd åt de här människorna. Det gällde hur man tekniskt löser frågan om kostnaderna mellan Rikspolisstyrelsen och de olika länen. Längre än så sträckte sig inte intresset.

Det är djupt beklagligt – särskilt som det faktiskt finns en ordning för det här, en ordning som jag tror att vi trots allt är överens om, nämligen att fördelningen ska gå mellan Rikspolisstyrelsen och de olika länen. Jag tycker att det är beklämmande att man bara intresserar sig för den här frågan. Nu kan det mycket väl hända att man säger något annat här i kammaren, men så här långt har intresset bara rört sig om den tekniska fördelningen av kostnaderna för polisen. Det är djupt beklagligt.

Anf. 23 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Det sista tycker jag faktiskt är ett slag under bältet och ett försök att blanda bort korten. Hade vi velat diskutera folkmordskonferensen och innehållet i den hade vi förmodligen ställt frågan till en annan minister än justitieministern – eller hur? Justitieministern tolkar vad vi tycker om de här frågorna. Det tycker jag känns väldigt främmande. Han vet att vi har ett stort engagemang i de här frågorna. Jag var själv, för att ta ett exempel, uppe i kammaren för några veckor sedan och diskuterade det här med kommunismen och folkmord i kommunismens namn.

Men i dag handlar debatten om det som min interpellation handlar om. Den handlar om principen, inte bara för att det nu råkar vara fråga om en folkmordskonferens. Det har också varit förintelsekonferens. Det har varit EU-toppmöte. Det handlar om principen för stora arrangemang som regeringen beslutar om och huruvida man kan öronmärka pengar eller ha en liten pott med pengar så att polismyndigheterna blir skadeslösa och slipper känna att det här går ut över annan verksamhet, vardagsverksamhet. Det är detta det handlar om.

Sedan har jag lagt till en konkret fråga, som jag fortfarande inte har fått svar på: Kommer Stockholmspolisen att få kompensation för den här senaste folkmordskonferensen? Det är förmodligen inte den sista. Kommer polisen i Stockholm att få det? Polisen i Göteborg fick det efter EU-

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

toppmötet. Finns det någon linje hos regeringen, eller är det bara godtycke som avgör hur det blir? Det är det jag vill ha svar på.

När det gäller polisens ekonomi visar ju Rikspolisstyrelsen själv på att det 2006 förmodligen är ett underskott på 3 miljarder kronor. Det här tillskottet som justitieministern pratar om och tillskottet som Göran Persson aviserade, som vi inte har sett någonting av än därför att det väl förmodligen redan är uppbokat av försvaret, blir det inte mycket kvar av. Återigen är det väldigt mycket fina ord och utlovade saker.

Ge oss som sagt ett besked: Hur blir det för Stockholm? Kommer de att få kompensation? Jag hoppas att justitieministern inte fortsätter att försöka blanda bort korten och komma med slag under bältet och säga att vi inte är intresserade av folkmordsfrågor.

Anf. 24 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Slag och slag. Det känns som om man är Erik Ponti i filmen *Ondskan* och möter Silverhielm här – en man som helt urskillningslöst försöker försvara sig med olika saker. Nu är Thomas Bodström tydligen också utrikesminister. Jag vet inte om vi har fått höra om den här förändrade regeringssammansättningen. Självklart är det bra att regeringen engagerar sig mot folkmord och skapar fred och frihet på alla ställen i världen där vi kan medverka. Att ordna internationella konferenser är jättebra, Thomas Bodström. Jag tycker verkligen det.

Sedan tycker jag att man kan diskutera innehållet i slutdeklarationen. Tycker justitieminister Thomas Bodström till exempel att det är bra att vi i denna slutdeklaration inte har med oss delar som gäller betydelsen av den internationella brottmålsdomstolen? Det har ju vissa NGO:er, ideella organisationer, betecknat som ett fiasko. Jag vill inte gå så långt. Jag tycker att det är viktigt att man börjar. Men i det här arbetet har man ett dokument som inte talar om vikten av att vi har en internationell brottmålsdomstol som fungerar och kan lagföra dessa typer av folkmord varhelst de inträffar. Det är ett tomhetens dokument, tycker jag.

Men åter till det vi pratar om, åter till här och nu. Vi ska inte ge efter för den skuggboxning eller riktiga boxning som justitieministern ägnar sig åt. Det här får effekter. Oklarheten för polisen i Stockholms län om dess ekonomiska framtid innebär att verksamhet med att motverka vardagsbrott, att motverka våld mot kvinnor och att bekämpa den organiserade brottsligheten får problem. Den får problem när man inte vet vilka resurser man ska ha. Det innebär rimligen att det blir färre poliser som har möjlighet att åka ut och se till att besöksförbud upprätthålls och annat, beroende på att man bokade upp och brände av så mycket pengar på den här satsningen som – det understryker jag – självklart har varit viktig. Det är väl ingen som har sagt något annat. Men det är inte det vi pratar med justitieministern om.

Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har i alla fall inte hört något annat än att det är fråga om hur fördelningen av polisresurserna ska gå till rent tekniskt. Jag har efterlyst ett intresse för den här frågan. Jag tycker att man ska kunna se det här i ett betydligt bredare sammanhang än bara de tekniska kostnaderna. Jag tyckte att det var viktigt att markera det. Man löser inte alla

frågor vid en folkmordskonferens, men vi har i alla fall kommit en bit på väg. Ett viktigt arbete har utförts. Det tycker jag är viktigt för svensk del.

Vi har en fördelning som går ut på att RPS ska fördela pengar till de olika länen. Jag vet inte hur mycket jag ska upplysa om detta, men det verkar kanske ändå vara på sin plats att säga att det är klart att man i fördelningen till de olika länen ska ta hänsyn till vilka olika kostnader det finns. Stockholm har till exempel flest poliser. Det är också ganska naturligt att fördela resurserna på ett sådant sätt att man inte bara tar hänsyn till den här folkmordskonferensen utan också till att Stockholm har flera andra arrangemang, idrottsarrangemang, konserter och mycket annat, som tar polisens resurser i anspråk. Andra län har sina speciella kostnader. Länen i norra Sverige har långa avstånd och bör få kompensation för det. Gotland, som vi talade om nyss, Dalarna och andra har stora kostnader på grund av turismen.

Allt det här finns med i beräkningen när det gäller fördelning av resurser. Jag har i alla fall inte hört något förslag till en annan fördelning än att det är RPS som ska fördela de här pengarna till länen.

Det har gjorts två undantag under de senaste åren. Det första var Göteborgskostnaderna, vilket innebar att man skulle ta hänsyn till att det blev på ett helt annat sätt än det var tänkt. Det andra är *trafficking*. Det fanns anledning att lyfta fram den frågan särskilt eftersom Sverige har drivit den kanske hårdast av alla länder i Europa och att det var en diskussion i Sverige om prioritering. Därför tyckte vi att det var viktigt att göra det. Annars tycker jag att det är viktigt att vi håller på den princip som vi har i samtliga andra fall, nämligen att RPS ska fördela pengarna till länen.

Sedan kommer man till frågan: Finns det pengar?

Jag är nu inne på fjärde året som justitieminister. Sedan jag började har jag från borgerliga riksdagsmän fått höra att pengarna inte räcker, att det aldrig kommer att bli någon ökning, att det inte kommer att synas någonting, att poliser kommer att bli arbetslösa och att man inte kommer att ha råd att anställa. Nu är vi inne på det fjärde året, och hur har det blivit? Finns det en enda arbetslös polis? Nej, så är det inte. Poliser får arbete, och vi ökar anslaget allteftersom poliser utexamineras. Vid examinationen vid nästa årsskifte har antalet poliser i Sverige ökat med 900.

Detta är naturligtvis ytterst besvärligt för oppositionen, som helt har hakat upp sig på antalet poliser. När vi nu också säger att antalet ska fortsätta att öka och att 4 000 poliser ska utbildas under den här perioden blir det ännu mer besvärligt för oppositionen. Då försöker man säga att det inte finns pengar 2006. Man upprepar alltså samma argument. Och självklart behöver vi öka resurserna fram till 2006. Det har vi sagt hela tiden, på samma sätt som vi sade att vi var tvungna att öka resurserna för 2001, 2002, 2003 och 2004. Exakt hur mycket de kommer att öka vet vi inte, men vi kommer att fortsätta att fullfölja det som vi har gjort tidigare och se till att polisen får de ökade resurser som behövs för att dessa poliser ska kunna utbildas och för att de ska kunna anställas runtom i länen. Det är väl det som är borgerlighetens egentliga, stora problem, att det är vi som står för den här satsningen.

Prot. 2003/04:70
17 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 26 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Det stora problemet för regeringen är väl medborgarnas upplevelse av att polisens resurser inte räcker till och att det inte finns tillräckligt många poliser. Det blir ju inte bättre här i Stockholmsområdet när många miljoner kronor går till av regeringen beslutade arrangemang.

Vad säger man till mormor Agda som blir nedslagen på någon gata i Stockholm eller till familjen Svensson hemma i Haninge där jag bor som har haft inbrott i sin lägenhet och ingen polis kommer? Vad säger man till dem? Då hjälper inte alla de ord som justitieministern har använt här.

Jag kan konstatera att det inte blir någon öronmärkning av pengar men att det finns ett stort godtycke. Ibland kan man nämligen öronmärka pengar. Det gäller *trafficking* som jag själv tog upp här, det visste jag. Och ibland kan någon få pengar för stora arrangemang. Det fick man i Göteborg. Men det är totalt godtycke, och ingen vet vad som gäller. Om Stockholm får några pengar vet jag inte eftersom jag inte har fått något besked om det. Men justitieministern har faktiskt en chans till här och kanske kan tala om att Stockholm också kommer att kompenseras så att mormor Agda slipper känna sig otrygg när hon går ut och så att familjen Svensson i Haninge känner att det kommer en polis när de har haft inbrott. Inbrottet kanske till och med kan förhindras.

Sedan berömmar sig justitieministern av att det nu finns så mycket pengar till polisen och att det finns så många poliser. Allt detta är ju inte sant. Först tar det tid att utbilda poliserna. Och varför de inte finns behöver vi inte gå in på, men det vet justitieministern själv eftersom ni stoppade utbildningen till Polishögskolan. Dessutom finns det flera polisdistrikt som inte kan anställa poliser beroende på att de inte har pengar eftersom budgeten inte går ihop. Jag räknade bara upp hur det var här i Stockholm. Dessutom avskedar man civilanställd personal, och sedan får polisen göra den personalens uppgifter, vilket kanske inte är jätteeffektivt.

Men den signal som vi får från justitieministern är att det är okej att satsa på av regeringen beslutade stora arrangemang. Sedan får den mer jordnära vardagspolisverksamheten stå åt sidan eftersom vi ska vara så storsinta. Visst kan vi vara storsinta, men det är inte någon speciellt bra signal till medborgarna. Och vilken signal är det till brottslingarna?

Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Vi är alla måna om att mormor Agda inte ska vara rädd. Och jag hoppas att interpellanten i framtiden säger rätt saker till mormor Agda och att hon berättar för henne att det faktiskt har blivit fler poliser i stället för att ägna sig åt de dimridåer som Moderaterna faktiskt ägnar sig åt i många sammanhang. Jag ska inte säga att Marietta de Pourbaix-Lundin gör det, men det görs i många andra sammanhang. Berätta att antalet poliser faktiskt har ökat och att det blir många fler poliser och även civilanställda. Det har blivit mer än 1 000 civilanställda bara under de senaste åren i Sverige. Det är nämligen viktigt för mormor Agda att hon får rätt information och att hon får veta vad som gäller.

Visst blev det färre poliser på 90-talet, bland annat efter den överenskommelse som gjordes mellan Socialdemokraterna och Moderaterna och som Moderaterna nu inte riktigt vill kännas vid. Detta krävdes för att få ekonomin på fötter. Jag brukar inte nämna det eftersom jag tycker att det

nu ligger så långt tillbaka i tiden. Men när frågan ändå kommer upp kan det vara viktigt att säga det.

När det nu sägs att det inte finns någon ekonomi är det också viktigt att säga att polisen faktiskt hade ett överskott både vid utgången av 2001 och vid utgången av 2002. Det var inte några stora överskott med tanke på att det handlar om en budget på 14 miljarder, men det var ändå ett överskott. Det kan lika gärna bli ett litet underskott. Men budgeten är i balans på ett sätt som visar att vi klarar av den här satsningen och även gör det i fortsättningen.

Men det är inte för min skull och inte för regeringens skull, utan det är just för mormor Agdas skull som det är så viktigt att det är rätt information som kommer fram till henne. Annars kan det innebära att mormor Agda inte vågar gå ut därför att vissa moderater försöker ta partipolitiska poäng när det gäller hennes trygghet, och det tycker jag vore djupt beklagligt.

Man måste alltså ge rätt information och sanningen. Och mycket kan bli bättre. Det är jag den förste att säga. Men det är också viktigt att inte sprida desinformation.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2003/04:274 om polishögskola i Rosengård

Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Tobias Billström har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förbättra den etniska sammansättningen hos Sveriges poliskår. Han har också frågat mig om jag instämmer i bedömningen att en fjärde polishögskola bör ligga i Rosengård.

Sverige är ett mångkulturellt land där olika kulturer och värderingar är representerade. Det är viktigt att alla aktörer i samhället, inte minst staten, deltar i arbetet med att förbättra förutsättningarna för integration, mångfald och jämställdhet. Det gläder mig därför att Tobias Billström delar min uppfattning att endast fler poliser i sig inte löser de svårigheter vårt samhälle ställs inför när det gäller att bekämpa kriminalitet. Det är också en fråga om vilka poliser vi vill se i framtiden när kraven ökar och uppgifterna blir allt mer mångfasetterade. Ska vi nöja oss med att ta in unga män och kvinnor födda i Sverige av svenska föräldrar – och som därmed är en ganska homogen grupp – eller ska vi anstränga oss för att polisen ska spegla samhället i stort?

Svaret är naturligtvis givet, men att ta oss dit är svårare. En av svårigheterna kan vara att många människor med annan etnisk och kulturell bakgrund än den svenska har flytt från länder med diktatur och politiskt förtryck. De kan ha en negativ syn på polisen, vilket minskar deras intresse att söka sig till polisväsendet.

Rikspolisstyrelsen har redan gjort betydelsefulla insatser för att öka andelen personer med annan etnisk bakgrund än den svenska vid polisutbildningarna, men vi måste göra mer. Regeringen har därför tagit hjälp av förre länspolismästaren i Stockholm Gunno Gunnmo för att utreda frågan om etnicitet och jämställdhet inom polisen, med fokus på just

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

rekryteringen. Gunno Gunnmo ska bland annat titta närmare på frågan om vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas inom polisen för att underlätta rekryteringen av personer med utomeuropeisk bakgrund eller människor med i övrigt annan etnisk och kulturell bakgrund än svensk. I uppdraget ingår också att se över vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas för att säkerställa att arbetsförhållandena lämpar sig för alla arbetstagare oavsett etnisk tillhörighet eller sexuell läggning. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen den 31 augusti 2004 med en delredovisning den 1 mars 2004.

När det gäller Tobias Billströms fråga om en polishögskola i Rosengård hänvisar jag till det svar jag gav Ulf Sjösten här i riksdagen för några veckor sedan när han ville att en fjärde polishögskola skulle placeras i hans hemlän Västra Götaland. Den utbildningstakt vi har i dag är tillräcklig för att klara regeringens mål om att utbilda 4 000 poliser under mandatperioden.

Anf. 29 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Det finns en stadsdel i Sverige som skiljer sig från samtliga övriga. Det är Rosengård i Malmö. I denna stadsdel saknas något fundamentalt, något som vi alla borde betrakta som grundläggande, nämligen trygghet och säkerhet.

Under flera år har våldet och kriminaliteten i Rosengård ökat dramatiskt. Poliser attackerats, vakter anfalls, skolor bränns ned, och otryggheten är i dag så stor i Rosengård att människor inte kan vara säkra på att någon myndighet kan eller vill komma när någonting sker.

Låt mig ge några exempel från Sydsvenska Dagbladets rapportering under den gångna hösten och vintern.

Den 3 oktober 2003 blev närpoliserna i Rosengård uppvaktade av ett gäng lokala ungdomar som stod och skrek okvädinsord efter dem. En stund senare gick larmet på närpolisstationen. Väktare och polis som kom till platsen kunde konstatera att sammanlagt tre fönsterrutor krossats på närpolisstationen. Rosengårdsstationen har tidigare utsatts för ett pyromandåd och ett liknande inbrott.

Inte ens brandkår eller ambulanspersonal går i dag säkra i den uppochnedvända värld som Rosengård har förvandlats till.

Den 12 oktober attackerades brandmän på kvällen av ett ungdomsgäng i Rosengård. När brandmännen tog plats i brandbilen efter att ha släckt en källarbrand i området träffades deras bilruta av en slägga. Släggan kastades av någon i just det ungdomsgäng som hade stått utanför.

Den 14 februari, för tre dagar sedan, tog sig inbrottstjuvar in i polisstationens garage i Rosengårds centrum där de grundligt förstörde de båda privatbilar som de tjänstgörande poliserna hade parkerat i huset.

Bilrutorna hade krossats, antagligen med en brandsläckare. Sex kilo brandskum hade sprutats in i förarhytterna, och bildäcken hade skurits upp.

Det rör sig om ett gäng som är ute efter att stationen ska stängas, hävdade vakthavande kommissarie Göran Olsson, och så kan det mycket väl bli. Men i stället borde vi se till att flytta resurser till Rosengård. Huvudstationen i Malmö borde finnas här, avslutade kommissarien.

Herr talman! Så här ser verkligheten ut i dagens Sverige, i det Sverige där Thomas Bodström är justitieminister med det högsta politiska ansva-

ret för utvecklingen. Vi moderater anser att man måste gå till botten med de här problemen. Den misstro som finns bland befolkningen i Rosengård måste bekämpas med tydliga medel och metoder.

Ett uppenbart skäl till att människor inte litar på myndigheter och därför ifrågasätter deras förmåga och auktoritet är bristen på etnisk mångfald framför allt i poliskåren. Denna utveckling har emellertid inte ägt rum under de senaste åren, utan detta är resultatet av en medveten misskötsel av rekryteringsfrågorna. Att avvisa förslaget om en polishögskola i Rosengård – ett förslag som dessutom samlat en majoritet av Malmös lokala politiker bakom sig – talar sitt tydliga språk.

I sitt svar instämmer ministern i bedömningen att det måste göras mer för att öka mångfalden i den svenska poliskåren. Men konkret levereras här i dag inte mer än löften om fler utredningar. Jag vill veta vad ministern konkret tänker göra i frågan.

Anf. 30 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Också Folkpartiet bedömer att det är viktigt med en fjärde polisutbildning i landet – egentligen är det kanske inte en polishögskola som vi talar om – för detta är viktigt för utbildningspotentialen. Dock vågar jag inte protestera när justitieministern säger att de utbildningar som i dag finns räcker för att klara behoven. Det är mycket möjligt att det är så, åtminstone när det gäller att klara de behov som regeringen håller sig med.

Det finns dock också en annan del i detta som handlar om en breddad geografisk rekrytering och som tjänar på att polisutbildningarna sprids jämnare över riket. Skåne är en mycket befolkningstät del av vårt land. Därför är lokaliseringen av en polisutbildning dit mycket naturlig.

Folkpartiet uppskattar att Tobias Billström och Moderaterna driver uppfattningen att den här polisutbildningen ska ligga i Rosengård. Sannolikt underlättar det en etniskt bred rekrytering, även om möjligheterna därvidlag inte ska överdrivas. Detta i sin tur är naturligtvis viktigt dels för att alla grupper i vårt samhälle ska kunna identifiera sig med polisen, dels för att polisen ska bli effektivare, bättre i sitt arbete.

Rosengård är en speciell stadsdel i Malmö. Det är en sovförort. Generellt kan det också sägas att ju fler verksamheter som finner sin väg dit, desto bättre är det för Rosengård. Det behövs många tillfällen också för svenskar att besöka den här stadsdelen, och det behövs fler verksamheter där som innebär att det finns aktiviteter som är i gång dygnet runt. Det stärker den sociala kontrollen och bidrar till en lugnare stadsdel.

Förslaget om en polisutbildning i Rosengård har också tagits upp av Thomas Bodströms partikamrat i Malmö Ilmar Reepalu inom ramen för det numera rätt välkända programmet Valfärd för alla. Det är således viktigt att poängtera att det finns ett kommunalt stöd.

Herr talman! Jag gläder mig, som sagt, åt Moderaternas förslag och vilja att förlägga en polisutbildning just till Rosengård. Men för att åstadkomma detta är det också viktigt att poängtera att det krävs att fler partier i riksdagen driver det här förslaget. Så här långt, herr talman, har enbart Centerpartiet och Folkpartiet ställt sig bakom förslaget. Vi hoppas att Tobias Billströms initiativ här också bekräftas av ett nytt ställningstagande från hans parti.

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 31 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka interpellanten Tobias Billström för frågan om en eventuell ny polishögskola i Malmö och då i stadsdelen Rosengård. Dock tror jag inte att det i första hand skulle vara en lösning på de problem som Tobias så värtaligt beskrev här i talarstolen.

Vidare vill jag tacka justitieministern för svaret.

Sverige har förändrats. Således måste också polisen förändras. År 2010 kommer vart tredje nyfött barn att ha minst en förälder som är född i ett annat land. Etnisk och språklig mångfald är redan i dag en självklar del av Sverige. Svensk polis måste vara alla svenskars polis – såväl infödda svenskars som invandrade svenskars.

Som jag ser saken är det viktigt att ta fram hur betydelsefullt det är att polisen som institution speglar dagens befolkning – egentligen, tror jag, av ett enda skäl. Jag tänker då på den demokratiska legitimiteten. Upplevs polisen som sluten för vissa grupper, exempelvis för kvinnor och invandrare, kommer nog trovärdigheten för denna institution att minska. Paralleller kan dras till politiken där man kan se tydliga tendenser till att förtroendet successivt minskar också för oss politiker om det är få beslutsfattare med invandrarbakgrund. Därmed väljer många människor att vända politiken ryggen.

Man kan inte bara tala om integration och mångfald samtidigt som det både medvetet och omedvetet finns hinder för att vi ska lyckas med mångfalden och integrationen.

Herr talman! Tobias Billströms idé är egentligen inte helt ny. Redan när den tredje polishögskolan planerades skrev Malmö stads kommunstyrelse i sitt yttrande att man gärna såg att skolan placerades i Malmö.

I programmet Välfärd för alla, vilket Allan Widman nämnde om, lyfts frågan återigen fram. Det spelar ingen roll vem det var som först tog upp frågan. En spännande tanke är det i varje fall.

Samtidigt vill jag varna för en del förenklingar. Det är inte alldeles självklart att en bra placering av en polishögskola skulle medföra det som Billström efterfrågar i sin interpellation, nämligen en polis som speglar befolkningen. Detta är en svår uppgift, och mycket har redan gjorts. I flera delar av Sverige jobbar man redan aktivt för att öka intresset för polisyrket bland ungdomar med invandrarbakgrund.

Bland annat i Malmö finns det en speciell gymnasieutbildning som ska öka intresset för uniformsyrkena i stort. Speciella rekryteringsprojekt har startats i flera delar av landet, till exempel i Örebro. Polishögskolan har, precis som ministern beskriver, satt upp tydliga mål för hur kåren på sikt ska spegla den totala befolkningen. Polishögskolan har därefter under flera år genomfört riktade marknadsföringsinsatser. Man har alltså inte varit passiv. Trots det lyckas polishögskolan inte locka så många invandrare som man hoppats. Bara 4 av 100 sökande till förra vårens antagning hade utomeuropeiska rötter, för att ta ett exempel. Detta är inte bra.

Herr talman! Hittills gjorda insatser har alltså inte gett önskat resultat. Jag ser fram emot den utredning som tillsatts på området, för jag tror att detta brådskar. Själv tror jag att alltmer tyder på att problemet är strukturellt och att det således krävs mer radikala åtgärder. Till exempel anser

jag att det är orimligt att det redan från början krävs att man ska ha körkort – alltså i samband med att man söker in på högskolan.

Vidare skulle vi kunna ta upp en diskussion om det rimliga i att kanske premiera dem som har flerspråkskompetens när de söker in – detta till och med som en kompensation för bristande kunskaper i svenska.

Jag undrar hur ministern ser på dessa frågor.

Anf. 32 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! När det gäller detta med en fjärde polishögskola är det ytterst RPS som fattar beslut om behovet av en sådan men därmed inte sagt att inte regeringen också har en del i det arbetet. Det vill jag visst säga. Det är klart att vi också är inblandade i en sådan här process.

Nu är det ju så att vi har öppnat en polishögskola år 2000 och en år 2001. De som började då har alldeles nyligen gått ut, så om RPS anser att man först något behöver utvärdera detta har jag ingen annan uppfattning. Men jag vill heller inte på något sätt säga att det ska vara bra med just tre polisutbildningar.

Jag tror också att det skulle vara utmärkt att förlägga en polisutbildning till Skåne, liksom jag tror att det skulle vara utmärkt att förlägga den till Västra Götaland, som jag sade vid förra tillfället. Det finns flera platser som kan vara lämpliga.

Men för närvarande har jag, som sagt, ingen anledning att gå emot Rikspolisstyrelsen vad gäller uppfattningen om detta, utan man kan nog vänta lite med tanke på att vi ändå på kort tid har gått från en till tre utbildningar. Frågan lär naturligtvis bli aktuell igen.

När det gäller representationen av personer med utländsk bakgrund inom polisen är det bara att konstatera att det inte ser ut på det sätt som vi skulle önska. Det innebär inte att man inte har gjort saker från polisens sida. Det har man gjort – både från RPS och från polisen i Skåne.

För att nämna några saker kan jag säga att Polismyndigheten i Skåne län arbetat aktivt med integrationsfrågor och samarbetat med gymnasieskolan. En framtidsgrupp har bildats med rekryteringsansvariga och yngre poliser som hållit öppet hus på ett antal stationer i invandrartäta områden runtom i Skåne. Besök hos komvux är ytterligare en sak. I lokala tidningsannonser söker polisen uttryckligen personer med annan etnisk bakgrund.

Enligt Skånepolisen har sökande allt större svårigheter med provet i svenska. För att höja invandrarungdomarnas kunskaper i svenska och därmed underlätta inträdet till polisutbildningen förhandlar myndigheterna för närvarande med olika utbildningsföretag om dels yrkesförberedande utbildning för invandrare, dels kurser i svenska. Man har också satsat på att öka personalens kunskaper om etnisk och kulturell mångfald genom att låta personalen gå en tio poängs högskoleutbildning om internationell migration och internationella relationer.

Vi har gjort mycket, men jag håller helt med om att man inte kan vara nöjd med resultatet.

Jag håller också med om att även om huvudansvaret ligger lokalt, och ska göra det, för hur man ska förhålla sig just på den aktuella platsen därför att man vet det bäst själv, är det viktigt att vi också gör vad vi kan. Det var också det som var bakgrunden till Gunno Gunnmos förslag.

På papperet kan det se ganska bra ut när man talar om personer med invandrarbakgrund – det är en ganska stor procent – men det är inte representativt för hur det ser ut i Sverige. Det kan man se vid varje examination vid polisutbildningen, som jag själv brukar ta del av.

Det är bara att medge att detta är ett problem. Det är just av den anledningen som vi försöker få fram konkreta förslag från Gunno Gunnmo. Jag tror också, precis som sägs här, att man kanske ska vara beredd på en del okonventionella lösningar om man verkligen vill lösa det här problemet. Detta är ett djupt strukturellt problem. Då måste man ha en vidsynt syn på det här och vara öppen för olika idéer. Det kommer jag att fortsätta att försöka att vara och arbeta hårt för att det ska bli en förändring.

Anf. 33 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Så kommer det utredningar, säger justitieministern. Men varför har de inte kommit tidigare? Vad är egentligen regeringens ambitionsnivå? Det här är inte ett problem som uppstod i går. Att utbilda polisaspiranter, som justitieministern talar om, ger väl inte automatiskt fler poliser i tjänst. Nettoutfallet förra året var 29 poliser totalt. Justitieministern räknade inte med sjukskrivningar och pensionsavgångar i sin kalkyl. Aldrig så höga ambitioner hjälper inte om det inte finns möjlighet att anställa. Nu vet vi både från en interpellation tidigare i dag och från andra diskussioner att Rikspolisstyrelsen aviserar ett underskott uppgående till 3 miljarder kronor år 2006. Om Försvarsberedningens utredning verkligen kommer att visa att vi har 3 miljarder kronor över, som statsministern hävdar här i kammaren, och om dessa pengar mot förmodan inte är intecknade sedan länge i ingångna avtal på annat håll, återstår ändå djupa problem därför att resten av rättsväsendet uppvisar stora ihålligheter.

Från moderat sida menar vi att reformen av polisutbildningen är det viktigaste och främsta instrumentet för att åstadkomma förbättringar. Vi behöver mycket mer av ledarskap och mycket mindre av den felaktiga politiska styrning som nu präglar polisorganisationen i Sverige.

Justitieministern tror att människor med annan kulturell bakgrund kan tänkas ha en negativ syn på polisarbetet. Men vi moderater tror att de trösklar som regeringen struntat i att åtgärda under så lång tid väger väsentligt mycket tyngre.

Diskussionen om en fjärde polishögskola förlagd till Rosengård i nära samarbete med lokala skolor och myndigheter har en given plats i det här sammanhanget. Det vore välkommet om vi kunde diskutera det här. Ministern väljer att på fyra rader i sitt svar till mig avvisa den här tankegången. I talarstolen har justitieministern plötsligt ändrat sig och säger: Ja, jag kan visst tänka mig en placering både här och där. Nyss hette det att vi hade ett behov som redan var täckt.

Hur ska justitieministern ha det? Har vi ett underskott, eller har vi inte ett underskott? Är det bra att förlägga en polishögskola någonstans i Skåne, i Rosengård eller i Västra Götaland, eller är det det inte? Den uppräknade av problemen som ministern har gjort i svaret till mig och som han fortsätter med i talarstolen kan vem som helst göra. Frågan är vilken vision ministern har för att lösa frågan om ledarskap.

Anf. 34 ALLAN WIDMAN (fp):

Herr talman! Alldeles kort: Justitieministern säger att innan man startar en fjärde skola måste man kanske utvärdera nummer två och nummer tre. Det är väl uppenbart så att nummer tre måste ha startats utan att man har gjort någon utvärdering. Därför kanske man inte bör se den bristande utvärderingen som ett alltför stort hinder för att åstadkomma nummer fyra, om justitieministern kan följa min logik.

Jag tar intryck av den redovisning av åtgärder som justitieministern gjorde här. Det är uppenbart att man arbetar på bred front och med olika verktyg på en och samma gång. Jag har också tacksamt noterat att man inte omedelbart avfärdar tanken på fler polisutbildningar och på andra ställen i landet.

Jag hade förmånen att tjänstgöra i Statsrådsberedningen 1993 och 1994. Frågan om en bredare etnicitet inom den svenska poliskåren var väldigt aktuell också då. Det smärtar mig lite att behöva konstatera att vi tio år senare inte har kommit så väldigt långt, som ministern själv konstaterade.

Jag vill bara som ett komplement till den lista av åtgärder som ministern själv redovisade i talarstolen säga att det säkert inte hade skadat med en större politisk beslutsamhet också på den här punkten, om regeringen hade kunnat finna det möjligt att investera ytterligare politisk *body* i frågan.

Anf. 35 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Först och främst vill jag tacka ministern för det positiva svaret. Jag känner ett uns av besvikenhets när jag lyssnar på Tobias Billström. Han beskriver det som om regeringen inte hade gjort någonting. Både jag och ministern har beskrivit mycket av de åtgärder och insatser som faktiskt har gjorts för att aktivt öka mångfalden i poliskåren. Det är en falsk bild som Billström ger.

När man utvärderar de insatser som jag också kan se resultatet av och kommer fram till att det inte har räckt är det bara att tillsätta en utredning som ska jobba fram nya konkreta förslag. Det tycker jag är väldigt bra. Hitintills har Billström inte föreslagit någonting själv över huvud taget mer än en polishögskola i Rosengård. Han är tillbaka där Moderaterna alltid är i slutändan: fler poliser. Det är det som är problemet, och det är det som löser problemen i Rosengård.

Samtidigt är inte lösningen på de problem som vi har med segregation och utanförskap att finna där. Det handlar inte om fler poliser och inte ens om en mångkulturell poliskår utan om minskade klyftor, fler i arbete, bra förskolor och skolor och kamp mot diskriminering. Men det är en annan debatt, och jag tror att man ska föra den parallellt. Där har vi olika politik. Den diskussionen kan vi lämna därhän.

För mig är det här ganska enkelt egentligen. Det behöver inte vara så komplicerat. Precis som poliser ständigt måste anpassa sig till att klara av nya typer av kriminalitet är det också logiskt att man anpassar sig till den nya verklighet man har runtomkring sig. Det är grunden.

Det finns en annan viktig poäng här. Jag tror att poliskåren skulle kunna vara en förebild för många av de ungdomar som i dag växer upp i segregation och utanförskap. Poliskåren i sig och poliser kunde vara positiva förebilder för dem. Det är också en viktig fråga att lyfta fram.

Prot. 2003/04:70

17 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 36 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Ibland är viljan att missförstå ganska uppenbar. Som jag sade räcker de tre polisutbildningar som vi har för att utbilda de 4 000 poliser som vi har sagt att vi ska utbilda. Men om RPS vill ha en fjärde polisutbildning har jag inga invändningar mot det. Om man vill avvakta något har jag heller ingen synpunkt på det. Jag anser att man kan ha förtroende för RPS i den här frågan. Det är de som har ansvaret för att de här poliserna ska kunna utbildas. Man säger också från RPS att man kommer att klara det.

Sedan trodde jag att vi skulle slippa att tredje gången i rad tala om budgetunderskott, men jag får upprepa att vi har för varje år vi har ökat antalet poliser också ökat resurserna på så sätt att man har anställt de poliser som man har utbildat. Det finns faktiskt inte, till skillnad från de allra flesta yrkena, några arbetslösa poliser i Sverige, utan de får anställning. Det kommer de att få även i framtiden. Självklart kommer det att behövas ökade anslag fram till 2006 när vi ska fortsätta den här satsningen. Men det handlar också, precis som Luciano säger, om andra saker än bara antalet poliser. Vi ska öka antalet, men vi ska också se till att det vidtas andra åtgärder. Ytterst handlar det om sociala orsaker – det är ingen tvekan om det.

Anf. 37 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Jag måste börja med att säga till Luciano Astudillo att jag i min ursprungliga interpellation till ministern berörde de åtgärder som jag tror är nödvändiga på bred front för att åstadkomma en förändring och en förbättring.

Men i år kan vi konstatera att det är tio år sedan Socialdemokraterna tog över styret av Sverige. Under hela den perioden har det varit ett välkänt faktum att Rosengård haft en större problematik än andra delar av vårt land. Det har också varit uppenbart att Sveriges poliskår inte ändrats för att möta svårigheterna med en befolkning sammansatt av människor med olika etnisk bakgrund. Inte en åtgärd har vidtagits, såvitt jag kan se, inte ett enda beslut har fattats som på ett avgörande sätt under tio års tid har ändrat kårens sammansättning. Det är möjligt att Luciano Astudillo tänker föra det budskapet hem till sina väljare att han är fullständigt nöjd med att det under tio år inte har skett någonting, men jag tror det inte.

Jag och många i min valkrets Malmö har anledning att frukta vad ytterligare en mandatperiod med socialdemokratiskt styre skulle få för konsekvenser i det här avseendet. Efter att ha lyssnat på justitieministern här i dag blir nog ännu många fler människor stärkta i uppfattningen att endast radikala och tydliga åtgärder kan bota problemen. Den sittande regeringen saknar faktiskt både styrfart och visioner för att åstadkomma detta. Det är uppenbart att regeringen har kört slut när det gäller justitiepolitiken i det här landet, poliskårens sammansättning och frågor kring detta.

Anf. 38 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tycker inte att man ska bortse från de åtgärder som polisen har vidtagit. I de dialoger som vi har haft med polisen har man visat att man har arbetat aktivt med de här frågorna. Att säga att ingenting har hänt är alldeles fel. Man har vidtagit flera olika åtgärder. Däre-

mot har de inte fått de resultat som man önskade. Därför fortsätter detta arbete.

Utöver satsningen på polisen finns det också mycket annat att göra. Något som har gjorts – och som diskuteras för framtiden – är bland annat storstadssatsningen. Den är också viktig. Jag hoppas att Moderaterna är positiva till liknande satsningar i framtiden på de som kanske tillhör dem som är de mest utsatta i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

11 § Svar på interpellation 2003/04:275 om åtgärder för att förebygga brott och stärka samhällets värdegrund

Anf. 39 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Johan Linander har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att rättsväsendet i alla kontakter med ungdomar ska förmedla en tydlig gemensam värdegrund om respekt för andras liv, egendom och integritet. Han frågar mig också vilka åtgärder jag avser att vidta dels för att stävja en fortsatt brottslig verksamhet hos de ungdomar som ertappas med brott, dels för att underlätta samverkan mellan socialtjänst, polis och skola.

Barn och ungdomar är vår framtid. Att förmedla en tydlig värdegrund till dem är en av vårt samhälles allra viktigaste uppgifter. Rättsväsendet och hela det regelsystem som rättsväsendet är uppbyggt kring grundar sig på respekten för andras liv, egendom och integritet. Det är en självklarhet att dessa värderingar måste genomsyra rättsväsendets verksamhet. En lika stor självklarhet är det att rättsväsendet i sina kontakter med medborgare i allmänhet och ungdomar i synnerhet har ett ansvar för att förmedla dessa värderingar på ett tydligt sätt.

När det gäller att stävja brottslig verksamhet hos ungdomar ska tonvikten förstås ligga på förebyggande insatser och inte på åtgärder i efterhand. I detta förebyggande arbete måste vi alla engagera oss, först och främst genom att hjälpas åt att se till att barn och unga får en trygg uppväxt. Samverkan – som Johan Linander mycket riktigt är inne på – är A och O. Det gäller samverkan över politikområden och över myndighetsgränser.

Unga begår ofta brott där de bor och tillsammans med andra som bor i närheten eller går i samma skola. Därför är det på lokal nivå man har möjlighet att tidigt se problem, identifiera de ungdomar som hamnat snett och snabbt sätta in skräddarsydda förebyggande åtgärder.

En viktig utgångspunkt för det lokala brottsförebyggande arbetet är regeringens nationella brottsförebyggande program Allas vårt ansvar. I dag finns det lokala brottsförebyggande råd eller liknande samarbetsorgan i de flesta av landets kommuner. I de lokala råden samarbetar socialtjänsten och andra kommunala förvaltningar, polisen, det lokala näringslivet, skolan, frivilliga krafter med flera kring förebyggande åtgärder. En stor del av den lokala verksamheten är inriktad på förebyggande åtgärder mot ungdomsbrottslighet.

Regeringen vidtar också åtgärder på skolans område. Ett exempel är Värdegrundsprojektet – ett projekt som genomfördes i skolan med syfte att sätta läroplanernas värdegrund i fokus för att bekämpa mobbning, sexuella trakasserier, våld, rasism och andra former av bristande respekt för människors lika värde.

När unga trots allt begår brott måste samhället reagera snabbt och tydligt med insatser för att minska riskerna för fortsatt brottslighet. Det ställer särskilda krav på hur påföljdssystemet för unga lagöverträdare ska vara utformat. Därför har regeringen tillsatt en utredning för att se över denna fråga. Jag har stora förväntningar på att utredningens förslag kan bidra till att påföljdssystemet för unga blir tydligare och mer pedagogiskt. Det är viktigt att vi inte stöter bort ungdomar och försämrar deras framtida möjligheter i samhället.

Avslutningsvis vill jag återknyta till behovet av en bred brottsförebyggande insats för att öka tryggheten och minska brottsligheten i vårt samhälle. Grunden för detta arbete måste vara den allmänna välfärdspolitiken. Jag är övertygad om att vi måste fortsätta att se till helheten och satsa på goda uppväxtvillkor för barn och ungdomar, stöd till familjer med otillräckliga sociala och ekonomiska resurser och en bra skola för alla. Det är också viktigt med en ambitiös integrationspolitik, låg arbetslöshet bland ungdomar och att vidta åtgärder mot alkohol- och narkotikamissbruket. Samarbetet mellan alla inblandade myndigheter måste också fungera smidigt.

Det är denna breda politik, tillsammans med särskilda åtgärder inom kriminalpolitiken, som leder till att färre ungdomar börjar begå brott och – inte att förglömma – att färre ungdomar blir brottsoffer.

Anf. 40 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka justitieministern för svaret även om det tyvärr var lite innehållslöst.

Det verkar nästan som att regeringen inte har förstått vad som pågår i vissa delar av vårt land. Därför tänkte jag fortsätta att berätta hur det ser ut i Rosengård i Malmö – och detta enligt polisen själv.

Just nu finns det fem sex kriminella ungdomsgäng i Rosengård som har delat upp stadsdelen mellan sig. Varje gäng har 10–20 medlemmar i åldrarna 11–17 år. För att få komma med i gänget måste dessa 11-åringar klara av ett inträdesprov som kan bestå av en väskryckning eller att begå ett annat brott.

Herr talman! Då frågar man sig: Vilken reaktion från samhället möts de unga kriminella av? Polisens resurser är så knappa att man inte har en chans att lägga ned tid på de mindre brotten. Vilken signal känner den unge killen att samhället ger? Det är klart att han tänker att det inte var så farligt eftersom ingenting hände och ingen reagerade.

Ofta har dessa unga killar som har hamnat snett begått tiotals, och kanske till och med hundratals, brott innan den första riktiga reaktionen från samhället kommer, och då är vägen tillbaka väldigt lång.

Det är en skrämmande sanning men det finns områden i vårt land där unga killar växer upp och där deras enda förhoppning om att bli någon med pengar och anseende är genom att begå brott. Den stora idolen är inte Zlatan Ibrahimovic utan den rika killen med värsta Mercan. Den killen har inte gjort sin förmögenhet på fotbollsmagier, och han har inte

heller sålt ett IT-bolag i rätt tid. Han säljer helt andra saker, och det har varit ett snabbt sätt att tjäna stora pengar och få fina bilar.

Det är inte förvånande att småkillarna i dessa områden vill dit till de stora pengarna och de fina bilarna. Samhället, det vill säga vi, måste bryta mönstret. Det får aldrig vara en alternativ karriärväg för en 11-årig kille att börja rycka väskor eller vara hantlangare till droghandlare.

Föräldrarna har givetvis det största ansvaret. Men i de fall där föräldrarna inte klarar av sin föräldraroll har samhället ett sekundärt ansvar.

Jag tror att det är effektivt när småkillarna ser att killen med Mercan åker i fängelse i två tre år, hans Merca blir förverkad och anseendet försvinner.

I New York jobbar man efter nolltoleransmodellen och The Broken Window Theory. Inget enstaka brott ska nonchaleras. Teorin är att om man låter delar av samhället förfalla leder det till större brottslighet i just det området. Är ett fönster sönderslaget eller en vägg nedklottad dröjer det inte länge tills nästa fönster är sönderslaget och nästa vägg nedklottad. Sönderslagna fönster ska inte få förbli trasiga, utan de ska lagas. Klotter ska tvättas bort. Detta ger också en känsla av ökad trygghet för medborgarna.

Polisen, skolan, socialtjänsten och inte minst du och jag och alla andra medborgare som kommer i kontakt med små och stora brott måste reagera. Varje småbrott som begås ska mötas av en snabb reaktion från samhället. Allt annat är en signal om att handlingen är accepterad.

Detta kräver givetvis en ordentlig satsning på polisen, men också en upprustning av delar av våra större städer. Ska vi tolerera att det finns områden som är så förslummade att ingen ens reagerar på att ännu en fönsterruta är sönderslagen?

Anf. 41 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Ibland när man lyssnar på interpellationsdebatter med Thomas Bodström och en del andra ministrar kan man skönja en strimma av trötthet. Det kan vara tröttsamt att stå här och besvara den ena interpellationen efter den andra. Men jag utgår ifrån att vi allesammans kan känna ett oerhört stort intresse och engagemang för den här interpellationen.

Det gläder mig att Johan Linander lyfter fram kristdemokratisk politik på ett så föredömligt sätt. Är det några frågor som Kristdemokraterna är väl förtrogna med är det frågor om åtgärder för att förebygga brott och stärka samhällets värdegrund. Det är ju någonting som vi har jobbat med så länge som partiet har funnits.

Vi menar att om inte barn redan i mycket unga år får en inneboende känsla för vad som är rätt och fel är det mycket svårt att ersätta den känslan senare i livet. Det finns många advokater som jobbar med svårt kriminella som kan vittna om det. Långsiktigt handlar det naturligtvis om förebyggande åtgärder.

Men det finns några saker som jag skulle vilja lyfta fram som är förebyggande, och jag menar att samhället i stora delar har misslyckats på dessa områden.

Föräldrarollen har nedvärderats i dagens samhälle. Yrkesarbete värderas högst. Förskolornas roll som barnuppfostrare hyllas. Arbetslivets villkor med stress och otrygghet fortplantar sig lätt till familjen och bar-

nen. Då blir inte familjen den trygga värld som många av oss önskar att den skulle få vara. Bristen på tid blir ett allt större skuldkonto. Det är detta som vi i Sverige i dag kallar välfärd.

Min fråga till justitieministern är: Tror han att vi på något sätt skulle kunna förändra och häva det som har gått snett i samhället där alltför väldigt unga människor börjar på brottets bana?

Min nästa fråga är: Vad ska vi göra för att komma åt de minderåriga? Vi vet ju att de aldrig hamnar i polisens register, vilket vi är tacksamma för. Men inte ens socialtjänsten har en tillräckligt kraftfull dokumentation. När en 15-åring kommer till polisen första gången bedöms han som förstagångsförbrytare fast han, precis som Johan var inne på, kanske har hållit på sedan han var tio elva år och redan har kommit ganska långt i sin brottsliga karriär.

Min nästa fråga är: Hur hanterar vi dessa barn och ungdomar i vårt samhälle? Det finns indikationer och rapporter från olika kommuner där socialtjänsten inte har tagit sitt ansvar när det gäller LVU. Den unga har fått driva vidare i fortsatt kriminalitet tills ärendet har blivit ett LSU-ärende. En del kritiker har sagt att detta är en kostnadsfråga, eftersom det är staten som har ansvaret då. Vad ska vi i justitieutskottet göra för att se till att vi har helhetsbilden? Vi kan ju inte säga att vi bara bryr oss om dem som är 15 år och straffmyndiga. Här handlar det om förebyggande insatser för att kunna vända trenden att alltför unga är garvade och erfarna kriminella den dag de fyller 15 år. Det är också väldigt svårt att rehabilitera dem om de inte har fått den trygghet och den vägledning som skapar den inre kompassen, som vi brukar kalla det, som vägleder en genom livet.

Anf. 42 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det var roligt för mig att få höra Johan Linander berätta om hur det står till med ungdomsbrottsligheten i Sverige. Jag har jobbat på en advokatbyrå i tio år, så jag har i och för sig stött på problemen någon gång tidigare. Jag håller helt med om att rutor ska lagas och att klotter ska tvättas bort. Det är viktiga saker som ni tar upp. Det är ingen tvekan om det. Det verkar som om vi är alldeles överens om att man ska fortsätta det brottsförebyggande arbetet med skarpa och tydliga reaktioner i form av påföljder och även tidigare insatser från polis och socialtjänst.

Ni vet att det pågår ett arbete för att öka informationen. Det tycker jag är väldigt bra. Det är också viktigt att kontakten med andra myndigheter blir ännu bättre, att stödet till familjerna stärks och att skola, socialtjänst och förskola kan klara sina uppgifter ännu bättre.

Det är självfallet viktigt med gemensamma värderingar. Det är viktigt att barnen tidigt får känna vad som är rätt och fel. Men glöm inte, kära interpellanter, att viktigast av allt är kärleken till våra barn.

Anf. 43 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Själv har jag ännu inte några barn, men det är inte så långt dit faktiskt. Det är kanske därför som jag börjar engagera mig i de här frågorna nu.

Låt mig börja med att säga till Ragnwi Marcelind att visst finns det en viss likhet mellan Kristdemokraternas och Centerpartiets politik. Vem som började med den goda politiken har ingen större betydelse. Det viktiga är att vi når resultat. Det gäller barn som lever i Sverige i dag vars enda hopp att bli något i samhället är att bli som de förebilder de har. Och det de ser som sina förebilder är killen med den värsta Mercan som tjänar sina pengar genom att begå brott. Det är deras föredöme som de ser upp till och vill likna, och det är allvarligt.

Justitieministern påstår att vi är överens, men den stora skillnaden är ju att vi vill öka antalet poliser bra mycket snabbare än vad regeringen har visat att den klarar av. För att vi ska kunna ha en nolltolerans på brottsområdet där varje brott möts av en reaktion krävs det betydligt fler poliser i Sverige än vad vi har i dag.

I en artikel i Skånska Dagbladet läste jag en intervju med en forskare som forskar på ungdomsgång. Han finns på Socialhögskolan i Lund. Han pekade på tre viktiga saker som man ska göra för att splittra ungdomsgängen och få ungdomarna att inte gå vidare på brottets bana.

Han pekar på att samhället snabbt måste gå in och beivra tendenser till kriminella ungdomsgång så att de inte hinner bygga upp fasta, etablerade, kriminella nätverk och strukturer. Det gäller att vara ute tidigt, och då krävs det ett samarbete mellan de sociala myndigheterna, polisen och skolan. Vi kan inte ha det stuprörstänkande som tyvärr präglar stora delar av vårt samhälle.

I dag tar det alldeles för lång tid mellan gärning och åtgärd. Riktigt unga förstår inte allvaret i det de gör eftersom det inte blir någon reaktion på det brott som begåtts. Den unga killen begår ett brott, och ingenting händer. Vilken signal har samhället då gett honom? Jaså, det här var okej!

Det tredje som den här forskaren pekar på är att de som är under 15 år inte upplever att inkopplingen av sociala myndigheter är ett straff. Det ska visserligen inte vara något straff eftersom de inte är straffmyndiga, men även om man är under 15 år måste man på något sätt känna av att man har begått något som är brottsligt. Det måste också följas av en reaktion, annars kan man lika bra fortsätta att begå de här brotten eftersom ingenting händer. Även för dem som är över 15 år tar utredningen ofta så lång tid att de hinner begå mängder av nya brott under tiden, innan de får straffet för det första brottet.

Slutsatsen är att det är viktigt med snabba reaktioner så att de unga kriminella lär sig vilka konsekvenser som deras beteende har.

Min fråga till justitieministern är: Tycker du att målsättningen om nolltolerans är rimlig? Är det rimligt att varje brott ska mötas av något slags reaktion från samhällets sida?

Anf. 44 RAGNWI MARCELIND (kd):

Herr talman! Jag får väl bli lite tydligare då, herr justitieminister. Jag ställer en fråga om medling och familjerådslag. Tycker justitieministern att det fungerar i dag? Vi vet att runtom i vårt land är det mängder av kommuner som har beslutat i kommunfullmäktige att man ska ha detta, men man har inte resurser till det.

Anser justitieministern att LVU och LSU fungerar? Vi vet att LSU-ungdomarna tränger ut andra från LVU-platserna. Runtom i våra kommuner går hundratals ungdomar som inte ens kommer in via LVU på grund av att de platserna redan är upptagna av LSU-ungdomar.

Vi har motionerat om ungdomsjourdomstolar i flera år. Är justitieministern beredd att fundera på att inrätta ungdomsjourdomstolar för att man ska kunna göra de här snabba insatserna?

När det gäller allas vårt ansvar, justitieministern, tas det fram som en förebild för hur vi ska arbeta brottsförebyggande. Då är min fråga: Hur går det ihop? När man läser om allas vårt ansvar nämns familjens insatser i det brottsförebyggande arbetet bara i förbigående.

Kristdemokraterna har under ett antal år, i alla fall under de sex år som jag har funnits här i riksdagen, varje år motionerat om att vi vill ha en förändrad brottsstrategi i syfte att systematiskt, långsiktigt och med stor tydlighet arbeta med informationsinsatser för att tydliggöra vuxenvärldens ansvar när det gäller att föra över värderingar och normer till våra barn och ungdomar. Och det har inte ens Centern röstat för, men det kanske de gör härnäst. Vad vill ministern göra för att vi ska få den här tydliga strategin så att det inte bara blir fina ord om att vi vill arbeta brottsförebyggande? Det vill till muskler bakom alla våra ord om de ska vara trovärdiga.

Anf. 45 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska börja med att gratulera Johan Linander till en spännande upplevelse, som jag som fyrbarnspappa bara kan rekommendera.

Jag vill också hålla med om att det är viktigt med tidiga reaktioner och påföljder. Jag vill dock i det sammanhanget faktiskt också erinra om att det görs mycket mera i den riktningen än vad som gjordes tidigare. Bara jämfört med under vår skoltid förekommer helt andra reaktioner, vilket man bland annat ser på att till exempel slagsmål på skolgårdar blir polisanmälda. Man har också ett helt annat samarbete mellan socialtjänst och polis och får en helt annan reaktion mot till exempel snatterier, vilka numera som regel alltid polisanmäls. Visst har det gått i den riktningen, och jag tycker att det är helt rätt.

Jag tycker inte heller att det ska vara så att man kan begå ett brott utan att det kommer någon form av reaktion och efterföljd på detta.

Jag tycker också att medling är ett väldigt bra institut, och det var därför som vi nyligen startade arbetet med att ge möjlighet att få det via BRÅ. Jag tror att detta kan utvecklas ytterligare.

På frågan om LVU vill jag svara att jag tycker att det säkert kan fungera bättre i många kommuner. Det finns också ett samband vad gäller dem som har varit på LSU och som därefter kommer tillbaka till kommunerna. Där har vi någonting som kan bli bättre.

Vad gäller jourdomstol har vi nyligen beslutat om, som vi kallar det, en snabbdomstol i Stockholms tingsrätt, som startar den 1 juli i år.

När det slutligen gäller BRÅ:s arbete tycker också jag att familjen har en väldigt viktig roll. Lite av tanken med BRÅ är att de olika myndigheterna och delarna och samhället omkring den unga personen ska samverka för att kunna ge så bra stöd som möjligt till föräldrarna.

Anf. 46 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Helt kort: Jag tror att det fanns en skillnad mellan min och Ragnwi Marcelinds politik. Vi är helt överens om att föräldrarna är oerhört viktiga, men de stora problemen uppstår där föräldrarna inte klarar att ta sitt föräldraansvar. Då hjälper det inte att lägga ett ännu större ansvar på föräldrarna och familjerna. Det krävs att samhället tar ett sekundäransvar. Jag tror inte minst att allt från barnomsorg till skola är viktigt även i det brottsförebyggande arbetet.

Jag skulle vilja efterlysa att justitieministern tar upp de här frågorna med sina ministerkolleger, kanske inte minst med barn- och familjeministern. Men jag kan också tänka mig att bostadsministern kan ha en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet, både vad gäller uppbyggnad av nya bostadskvarter och vad gäller att bygga om och göra rejäla upp-
rustningar av vissa delar av våra större städer.

Det är inte konstigt att det begås brott när miljön där de här unga lever ser ut så som den gör i dag. Det är mycket som behöver förändras, och ju längre vi väntar, desto större kommer problemen att bli och desto svårare att lösa.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:70

17 februari

*Svar på
interpellationer*

12 § Svar på interpellation 2003/04:283 om trafik- och fordonssituationen

Anf. 47 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Börje Vestlund har frågat mig om jag har för avsikt att se över lagstiftningen så att fordon som inte är besiktigade, skattade eller försäkrade kan beslagtas samt om jag kan se en möjlighet att använda parkeringsvakterna i trafikövervakningen som i dag utförs av polisen.

Fordon som använts vid brott enligt trafikbrottslagen, exempelvis olovlig körning och rattfylleri, kan förverkas om det behövs för att förebygga fortsatt brottslighet. För att säkerställa ett förverkande kan fordonet tas i beslag av polisen.

Inom Justitiedepartementet utreder vi om möjligheterna att förverka fordon vid exempelvis rattfylleri och olovlig körning bör öka. Departementet har biträtt av chefsrådmannen Lars Sjöström i detta arbete. Vid bedömningen om det är rimligt att förverka ett fordon kan sådant som bilens värde och status, exempelvis om det är belagt med körförbud eller annars utgör en trafikfara, komma att vägas in tydligare i en framtida reglering. Därigenom kommer även möjligheterna för polisen att beslagta fordonen att öka. Vi håller nu på och tittar på detta. Att förverka fordonet bara på den grunden att det är obesiktigat, obeskattat eller oförsäkrat är dock inte aktuellt.

Parkeringsvakternas huvuduppgift är att övervaka att föreskrifter om parkering eller stannande av fordon följs. Det finns redan i dag en möjlighet för kommunen att, efter samråd med polismyndigheten, besluta att parkeringsvakter får tas i anspråk för att biträda polismän när de fullgör trafikövervakningsuppgifter. Detta medför att polisiära resurser kan frigöras för andra arbetsuppgifter. I Polisverksamhetsutredningens andra delbetänkande (SOU 2002:70) anges att denna möjlighet inte har utnytt-

jats i någon större utsträckning. Utredningen har lämnat förslag som ska leda till att denna resurs faktiskt utnyttjas. Utredningen har också föreslagit en möjlighet att förordna parkeringsvakter att få ge anvisningar för trafiken i större utsträckning. Ett område som utredningen särskilt pekat på är trafikdirigering i samband med offentlig tillställning och allmänna sammankomster.

Vi arbetar alltså aktivt med den typ av frågor Börje Vestlund har frågat om.

Anf. 48 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag ber först att få tacka justitieministern för svaret. Det är glädjande att regeringen arbetar med de här frågorna. Jag är särskilt glad över att i just denna debatt står våra vardagshjältar parkeringsvakterna i centrum. Denna grupp, där kvinnorna är i majoritet, har en ständig ambition att tillse att vi kan ta oss fram på gator och vägar men också att det inte ska finnas bilar där bilar inte ska finnas.

Parkeringsvakterna har ett geografiskt område som de går i eller passerar med bil varje dag. De har stor kunskap om de fordon som de dagligen ser. De kan notera att det finns fordon som är oskattade, obesiktigade och oförsäkrade och i vissa fall belagda med körförbud. Men de känner en stor frustration över att dessa fordon, som ofta har en och annan mindre skråma efter någon mindre olycka, ändå finns i vårt trafiksystem.

Frågor som de hela tiden oroar sig över är bland annat om bromsarna eller däck som ser slitna ut ska hålla, men vad ska de göra? De kan inte göra någonting för att få bort fordonen från gator och torg. De kan bara konstatera att fordonen används dagligen och att man fullständigt struntar i de regler som finns.

Anser Thomas Bodström att det i det svenska rättssystemet kan försvaras att bilar som utgör trafikfara ska finnas i vårt transportsystem?

Herr talman! Vi vet att de här bilarna oftast framförs av kriminella. ”Buset” kallas de av parkeringsvakterna och för övrigt också av andra. De har naturligtvis inga tankar på att avstå från att köra bil bara därför att de är obesiktigade och har körförbud. Ofta har dessa kriminella ett brottsregister som är smått imponerande. Ytterligare ett brott hit eller dit har ingen betydelse i sammanhanget.

Det är oroande att även om man struntar i att betala skatt kan man få köra omkring med sitt fordon. Vilka signaler ger det till andra bilister? Betalar man inte skatt kommer man efter med besiktningen och så vidare i en salig röra.

Jag tycker att det är bra att trafikvakterna kan användas för att till exempel dirigera trafik, men det som jag tar upp i min interpellation är ett verkligt problem, som de upplever varje dag i sitt arbete. Det vore bra att använda denna resurs för att kunna se till att få bort dessa ibland mycket farliga fordon från gatorna. Detta har också ytterligare en effekt, och det är att om man kan använda parkeringsvakterna på det här sättet innebär det att de får en bättre arbetssituation och arbetsmiljö. De har ett ibland ganska ensidigt arbete.

Jag skulle också vilja fråga justitieministern: När kan vi förvänta oss att vi kan få till stånd en ändring av de här reglerna?

Anf. 49 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag nämnde några av de saker som parkeringsvakter ska göra. Det är dock viktigt att polisen ska utföra polisens uppgifter, till exempel när det handlar om ingripanden mot personer vilka, som Börje Vestlund mycket riktigt säger, kan vara kriminella eller på annat sätt farliga. Det är polisen och inga andra som ska utföra de uppgifterna. Det är poliserna och inga andra som har utbildning för detta. Däremot är det ingenting som hindrar att man på olika sätt meddelar polisen vad som gäller och därigenom kan få den hjälp som behövs.

När det gäller lagstiftningen skulle jag först vilja säga att det är av stor vikt att regelverket möjliggör beslag och därefter förverkande av fordon, när det är påkallat utifrån brottsförebyggande och trafiksäkerhetsmässiga aspekter. Jag förväntar mig att de kraven kan ställas lägre då det gäller personer som ofta återfaller i rattfylleri och olovlig körning och som använder bilar som ofta i sig utgör en trafikfara.

Nu är frågan om förverkande inte alldeles enkel. Jag anser att vi ska gå en mer offensiv väg, men man kan inte gå hur långt som helst eftersom det handlar om egendomsskydd enligt Europakonventionen. Det är inte alldeles okomplicerat att göra en sådan här utvidgning. Jag vill dock understryka att jag är positiv till att vi ska ge större möjligheter att förverka bilar på det här sättet.

Om vi lyckas utvidga möjligheterna att förverka fordon skulle förut-sättningarna för att omedelbart kunna beslagta fordonen när brott uppda-gas också förbättras. Jag tror alltså att vi är inne på rätt väg. Jag hoppas att det här ska lyckas, och vi arbetar hårt för att det ska bli verklighet.

Anf. 50 BÖRJE VESTLUND (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det.

Jag menar inte, och jag har inte ens försökt antyda det, att det är nå- gon polisiär uppgift man ska utföra. Det är på sedvanligt sätt det ska gå till. Det gäller parkerade fordon som står där och när man känner till vad det är för fordon. Självklart ska inte detta kunna göras med mindre än att man har en kommunikation med polisen. Man ska naturligtvis inte vara en ny polismakt eller ett civilgarde eller någonting sådant.

Det är också positivt, tycker jag, att man i det här sammanhanget sär- skilt anför rattfylleri i samband med dem som kör olagligt. Det brukar ju ofta vara en kombination.

Jag ser fram emot att vi ska kunna få en bättre ordning till stånd, där- för att parkeringsvakterna tycker att deras uppgift är en viktig uppgift. De gör en samhällsinsats, och de tycker att de kan användas på ett mer effek- tivt sätt än att bara lappa bilar som har stått för länge vid en parkerings- plats. De ser att de har resurser. De kan oftast trafiklagstiftningen på sina fem fingrar. De kan också vara den resurs som samhället kanske skulle behöva på marginalen. Därför skulle det vara positivt om vi kan använda de här fantastiska människorna på ett bättre sätt än vad vi gör i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 51 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Catherine Persson har ställt tre frågor till mig som rör reklam riktad till barn och ungdomar. Catherine Persson undrar i sin första fråga om jag tänker ta initiativ för att göra en översyn av marknadsföringslagen i syfte att komplettera lagen så att den ger barn och unga konsumenter ett bättre skydd vid marknadsföring. I sin andra fråga undrar Catherine Persson om jag avser att verka inom EU för en mera restriktiv lagstiftning avseende marknadsföring för att förhindra att reklam direkt eller indirekt syftar till att fånga barns och ungas uppmärksamhet. Den tredje frågan Catherine Persson ställer är vilka åtgärder jag avser att vidta för att barn och ungdomar ska kunna växa upp i samhället utan att allt oftare behöva utsättas för direkt eller indirekt reklam.

Som Catherine Persson konstaterar är det riktigt att vår marknadsföringslag inte särskilt behandlar reklam riktad till barn. De generella bestämmelserna i marknadsföringslagen gäller dock för all reklam, också den som riktar sig till barn. Bestämmelserna i marknadsföringslagen kompletteras av Internationella Handelskammarens grundregler för reklam, som innehåller bestämmelser om hur reklam riktad till barn ska utformas. Marknadsdomstolen har i sin praxis slagit fast att det strider mot god affärssed att skicka direktadresserad reklam till barn under 16 år. Även Etiska nämnden för direktmarknadsföring har motsvarande praxis. Vi har även ett nationellt förbud i radio- och TV-lagen mot att rikta reklam i TV till barn under 12 år.

Bästa lösningen är givetvis att vi får harmoniserade regler inom EU med ett starkt skydd för barn och unga. Jag vill därför i första hand arbeta för stärkta regler inom EU. Jag kan försäkra Catherine Persson om att jag aktivt verkar för en mera restriktiv lagstiftning inom EU avseende marknadsföring för att förhindra att reklam direkt eller indirekt syftar till att fånga barns och ungas uppmärksamhet.

Inom EU diskuteras för närvarande ett förslag till ett direktiv om otillbörliga affärsmetoder. I förslaget finns en bestämmelse som innebär att det ska vara förbjudet att göra reklam som riktar sig till barn på ett sådant sätt att barnet får intrycket att deras föräldrar måste köpa en viss produkt för att barnet ska accepteras av sina kamrater. Jag välkomnar att förslaget innehåller bestämmelser som beaktar barns utsatta ställning. Men jag anser att den föreslagna bestämmelsen är för vag. I de pågående förhandlingarna driver vi från svensk sida linjen att det kommande direktivet måste ge barn och ungdomar ett mycket starkt skydd.

Även på det nationella planet har regeringen vidtagit åtgärder.

När regeringen nyligen delade ut nya TV-rättigheter i det digitala marknätet, åtog sig Viasat Broadcasting UK Limited att inte sända reklam till barn i de okrypterade sändningarna av TV 3, TV 8 och ZTV.

År 2001 beslutades om en treårig satsning om totalt 10 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden med syfte att stödja ungdomar som konsumenter och opinionsbildare i konsumentfrågor. Pengarna ska gå till nya projekt inom föreningslivet, särskilt till projekt som startas av ungdomars egna organisationer. Ett av de beviljade projekten handlar om varumärken kopplade till ungdomskulturer.

Jag vill också framhålla vad vi gör inom ramen för vårt nordiska samarbete. Under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet träffades de nordiska konsumentministrarna i augusti 2003 i Sandhamn. Vi beslutade då att kunskaper om unga som konsument ska vara ett prioriterat område för nordisk konsumentforskning under 2004. Dessutom avsattes i slutet av förra året 850 000 danska kronor för projekt som rör unga som konsument. Och jag hoppas att flera projekt kommer att handla om just kommersiell press mot barn och unga.

Det är givetvis inte acceptabelt att reklamen på ett otillbörligt sätt utnyttjar barns och ungas naturliga godtrogenhet. Jag vill därför avslutningsvis framhålla att jag är beredd att vidta ytterligare åtgärder mot kommersiell påverkan som riktar sig mot barn och unga om det skulle behövas.

Anf. 52 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka jordbruksministern för de svar jag har fått på de frågor som jag ställde i interpellationen. Den bedömning jag gör av svaret är att vi i huvudsak verkar vara rätt överens om behovet av att skydda våra barn och ungdomar mot reklam och så kallade otillbörliga affärsmetoder. Naturligtvis uppskattar jag de insatser som har vidtagits på nationell nivå.

Jag tror också, i likhet med statsrådet, att det är bra om vi får likartade regler inom ramen för EU. Jag kan konstatera att den svenska regeringen inom EU driver frågan om behovet av direktiv som skyddar barn och ungdomar från reklam, och det är så klart glädjande. Vad jag förstår har också regeringen ambitionen att ha starkare direktiv än vad som hittills föreslagits.

Det är positivt att regeringen har högre ambitioner. Samtidigt är det bekymmersamt att EU då har lägre ambitioner än vad vi har i Sverige.

Herr talman! Det jag skulle vilja veta är vad som skiljer den svenska regeringens uppfattning från övriga EU-länders. Jag skulle också vilja veta vilka svenska förslag som har förkastats i samband med att man nu diskuterade det EU-direktiv som är på gång. Jag undrar också vad det är för tidsplan för eventuellt kommande EU-direktiv när det gäller så kallade otillbörliga affärsmetoder.

I svaret hänvisas bland annat till de generella bestämmelserna i marknadsföringslagen, som då gäller all reklam, Internationella Handelskammarens grundregler för reklam riktad till barn och Marknadsdomstolens praxis avseende direktadresserad reklam. Även om jag delar statsrådets uppfattning att vi måste få till stånd likartade regler inom EU undrar jag om statsrådet anser det nödvändigt att försöka få till stånd nationella regler under tiden och om vi har behov av att göra förändringar på vägen.

Enligt min uppfattning är god marknadsföring ett begrepp som i dag ger utrymme för väldigt olika tolkningar. Det är väldigt godtyckligt vad vi betraktar som god marknadsföringssed, och jag tycker mig se en förskjutning under de senaste tio åren – om det räcker – framför allt de senaste åren. Jag tycker inte att det är god marknadsföringssed att som många företag vända sig direkt till barn på olika sätt. Man delar ut gratis leksaker, man får pysselaktiviteter, man får en extra hamburgare och så vidare. Detta påverkar på olika sätt barn och ungdomar i negativ riktning.

Man lanserar också hela livsstilskoncept som vi vet påverkar barn på olika sätt.

Jag vill därför också fråga statsrådet om hon tycker att den marknadsföringslag som vi har i dag är för tam eller om det brister i tillämplighet och vi helt enkelt måste fundera på ett annat sätt att tillämpa lagen, eller möjligen en kombination av båda delarna.

Är det möjligt att skärpa tillsynen på området för att kunna påvisa brott mot marknadsföringslagen? Är det möjligt att göra det dyrare för företagen att bryta mot lagen, alltså på ett företagsekonomiskt sätt eller ett företagsetiskt sätt? Med dyrare menar jag då att det ska vara kännbart för företagen, vad gäller anseende men kanske också ekonomiskt.

Anf. 53 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag tycker också att det är ett dilemma att vi upplever en ökad kommersiell press mot barn och unga. Det yttrar sig på många olika sätt. Fler medier når oss som konsumenter och de når också våra barn, ända in i vardagsrummet, ibland ända in i barnkammaren. Det är inte bara tidningar utan också TV, Internet, video, dvd, mobiltelefoner och i skolan kanske också sponsring. Det är på många sätt en ökad kommersiell påverkan.

Lagstiftning är ett viktigt medel. Vi driver här frågorna inom EU. Det finns flera olika regelverk. Det handlar om direktiv om otillbörlig marknadsföring. Vi ser gärna att man har en sådan regel som den vi har, de facto-förbudet mot direktreklam som riktar sig till barn under 16 år, och den standard i övrigt som vi har på området. Det finns också en förordning om säljfrämjande åtgärder, och vi driver att man ska ha en ambition som minst motsvarar den som vi har i Sverige.

Vi är inte ensamma. Det har visat sig att det finns andra länder som också är intresserade. Här känner jag att det finns utsikter att påverka EU i riktning mot en hög ambitionsnivå.

Däremot har vi haft svårigheter när det gäller TV-reklam riktad till små barn. Det är en fråga som vi har drivit. Vi drev den redan förra gången man reviderade TV-direktivet. Vi har redan nu markerat, inför en ny revidering som är på gång, att vi tycker att det är ett problem att sändarlandsprincipen gäller. Där har det varit svårare att komma fram och få andra länder att dela vår oro.

Jag menar ändå att vi har möjligheter. Vi jobbar på, och vi gör det på ett bra sätt.

När det gäller vår nationella lagstiftning finns ett utrymme för att göra vissa preciseringar. Jag tror att det är viktigt att vi har en bra tillsyn och en apparat som är tränad under många år. Vi har ett konsumentverk, en marknadsföringslag, tingsrätten som första instans och Marknadsdomstolen som en specialdomstol. Vi har också sanktionsavgifter, så kallade marknadsföringsavgifter med möjlighet att utdöma vite. I den delen har vi egentligen inte så stora problem. Jag tycker att vi har ett bra regelverk.

Givetvis inspireras jag av vad andra länder gör. I Norge överväger man just nu om man ska göra en skärpning av marknadsföringslagen just när det gäller reklam riktad till barn och unga. Det är klart att vi ska hålla en god kontakt med Norge. Jag håller kontakt med min norska kollega för att se vilka överväganden som görs och vilka resultat man kommer till.

Jag vill avsluta mitt inlägg med att säga att det inte bara handlar om lagstiftning utan också om information, utbildning och opinionsbildning. Den delen har vi också med. Vi kan nå långt genom att också utnyttja de instrumenten.

Prot. 2003/04:70
17 februari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 54 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag är medveten om att lagstiftning bara är ett medel för att komma till rätta med problemen. Det beror mycket på hur vi betar oss på många andra politikområden. Tack och lov har vi i Sverige en skolpolitik som inte medför att vi har läskautomater och att lärarna får provision efter hur mycket läsk de säljer, för att ta ett exempel. Det handlar om hur vi betar oss som medborgare i vardagen.

Jag blir också glad när jag hör att Norge eventuellt har en skärpning på gång som vi kanske kan lära oss av. Det är mycket brus som hela tiden stör, också oss vuxna men framför allt barnen.

Det är inte alltid man tycker att Kina är ett föredöme. Jag var i Kina för några år sedan av helt andra orsaker. Jag förstod inte språket, och det var också väldigt lite reklam där. Det var befriande att befinna sig i ett land där man inte hela tiden fick intryck.

Vi skulle behöva lite mindre intryck. Många barn är väldigt stressade i dag, vuxna också för den delen. Jag är övertygad om att reklamen i det avseendet tyvärr påverkar oss negativt därför att vi inte i så stor utsträckning har egna och fria tankar.

Jag skulle vilja ställa ytterligare några frågor. Statsrådet skriver att hon avslutningsvis vill framhålla att hon är beredd att vidta ytterligare åtgärder mot kommersiell påverkan som riktar sig till barn och unga, om det skulle behövas. Jag hör att det är saker på gång och att ministern hyser rätt goda förhoppningar om att göra framsteg inom ramen för EU-arbetet. Men jag tycker att gränsen är nådd för rätt länge sedan i Sverige.

Företagen går hela tiden längre och längre i sin fräckhet att rikta sig direkt och indirekt till barn som de huvudsakliga målgrupperna, även om vi i Sverige trots allt har det hyfsat jämfört med många andra länder, till exempel USA. Jag vill för allt i världen inte att vi hamnar i närheten av de avarter vi kan se där. Fokuseringen på barn och unga är stark.

Jag inser att det är starka kommersiella intressen som jobbar i en helt annan riktning än vad vi önskar, nämligen mindre reklam till barn och ungdomar. Det krävs ett ständigt arbete för att hålla emot marknadskrafterna.

Jag skulle vilja fråga statsrådet vad som behöver komma till stånd för att statsrådet ska vara nöjd och tycka att vi når tillräckligt långt för att kunna skydda våra barn och ungdomar mot den ständiga påverkan av reklam. När bedömer statsrådet att vi kan nå dessa mål?

Det står i svaret att statsrådet är beredd att överväga ytterligare åtgärder om det skulle behövas. Vad kan det innebära? Finns det redan så kallade ytterligare åtgärder som övervägs?

Anf. 55 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Jag tror att det är svårt att säga när man blir nöjd när det gäller graden av kommersiell påverkan. Vi lever i en marknadsekonomi, och reklamen är ett konkurrensmedel som hela tiden ändrar skepnad.

Vi har inriktat oss mot den otillbörliga reklamen, den som på något sätt utnyttjar att man är godtrogen, att man inte har erfarenhet. Där är barnen en särskilt utsatt grupp. Därför är det viktigt att vi prioriterar insatser för att minska kommersiell påverkan på barn och unga.

När jag ser framför mig ett utrymme för olika åtgärder kan det givetvis vara lagstiftning. Men, som jag sade inledningsvis, jag tror att vi framför allt ska ha en hög ambition när det gäller att få ett bra konsumentskydd inom EU.

Givetvis kan man på specifika områden titta på den nationella lagstiftningen. För inte så länge sedan lade vi från regeringens sida fram ett förslag när det gäller reklam i e-post och sms-meddelanden, så kallat *opt in*-förfarande, för att se till att vi slipper den kommersiella påverkan. Det var inte riktat specifikt till barn, men jag tror att det ändå är till nytta för många barn och unga.

Jag ser också framför mig att vi kan satsa mer på information, utbildning och opinionsbildning. Regeringen initierade nyligen ett projekt som heter Flicka, som riktar sig både till medier och annonsörer. Det handlar om hur flickor uppfattar sig själva. Det är ett projekt som reser runt i landet för att flickor ska diskutera den egna självbilden. Reklamen är så mycket mer än att vi bara påverkas att köpa en vara. Den påverkar hur vi ser på oss själva, hur vi ser på andra, hur vi ser på vår kropp och vår sexualitet, hur vi ser på droger. Det är en mängd olika moraliska frågor som också är kopplade till reklamen.

Jag ser ett utrymme för ytterligare åtgärder både när det gäller lagstiftning och information, utbildning och opinionsbildande arbete.

Anf. 56 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Jag hör att vi är på samma linje. Jag upplever också att det är barnen vi måste värna. Det är alldeles för mycket reklam för oss vuxna också, men vi lever i ett marknadssamhälle och vi måste prioritera.

Jag hoppas att Ann-Christin Nykvist når framgång i EU och också fortsätter att driva frågorna på hemmaplan och överväger ytterligare åtgärder för att det ska bli lite dyrare för företagen att gå ifrån så kallad god marknadsföringssed. Det är i dag lönsamt att vända sig till unga målgrupper. Även om vi tycks ha en hyfsat fungerande tillsyn hade det varit bra med så kallade tillslag, för att se om man faktiskt skulle kunna ändra på vad vi betraktar som god marknadsföringssed.

Anf. 57 Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s):

Herr talman! Uppenbarligen är Catherine Persson och jag överens om hur vi ser på kommersiell påverkan. Det gäller särskilt kommersiell påverkan på barn och unga.

Avslutningsvis vill jag försäkra att jag avser att arbeta aktivt för att minska den kommersiella pressen på barn och unga och också rusta barnen och deras föräldrar till att kunna möta det kommersiella bruset.

Överläggningen var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 16.30 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

*Svar på
interpellationer*

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

14 § Svar på interpellation 2003/04:284 om platsgaranti och kvaliteten i barnomsorgen

Anf. 58 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Sofia Larsen har frågat mig dels vad jag avser att göra för att stärka kommunernas möjlighet att säkra barnomsorgsgarantin, dels vad jag avser att göra för att stärka kvaliteten i förskolan.

Enligt Statens skolverks senaste uppföljning av tillgängligheten till förskoleverksamheten uppgav 94 % av kommunerna att de kunde ordna plats i förskola eller familjedaghem i september 2003 till alla barn vars föräldrar anmält behov i maj samma år. Det är samma andel som året innan. Införandet av den allmänna förskolan för fyra- och femåringar har således inte påverkat kommunernas möjlighet att erbjuda plats i förskoleverksamheten utan oskäligen väntetider. Inte heller har den genomsnittliga gruppstorleken, personaltätheten eller barnens vistelsetider påverkats.

Att ett mindre antal kommuner uppger att de inte kan ordna plats utan oskäligt dröjsmål, det vill säga inom tre–fyra månader efter ansökan, är allvarligt nog. För den enskilda barnfamiljen kan det givetvis innebära ett mycket stort problem om inte plats kan ordnas i tid efter föräldraledigheten och återgången till arbetslivet. Regeringen har därför låtit 1999 års skollagskommitté utreda frågan om statens sanktionsmöjligheter mot kommuner som inte fullt ut tar sitt ansvar. Kommittén har i sitt betänkande föreslagit att statens sanktionsmöjligheter mot skolhuvudmän utökas genom att Skolverket ges rätt att vid vite förelägga huvudman för verksamhet som står under verkets tillsyn att fullgöra sina åtaganden. Förslaget omfattar även förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. Frågan övervägs för närvarande i samband med det arbete som pågår inom Utbildningsdepartementet med anledning av Skollagskommitténs betänkande.

Det är ändå med viss tillfredsställelse jag kan konstatera att Malmö, som varit en av de kommuner som inte kunnat uppfylla lagstiftningens intentioner, enligt Skolverkets uppföljning, nu uppger att de lyckats bygga bort sina tidigare mycket långa köer och kan tillhandahålla plats utan oskäligt dröjsmål. Även situationen i Göteborg tycks i detta avseende ha förbättrats åtskilligt, även om det fortfarande återstår en viss utbyggnad till full behovstäckning. Exempelen visar att Skolverkets tillsynsverksamhet respekteras av kommunerna.

Jag har vid flera tillfällen här i riksdagen framfört att förskolans kvalitet är den för mig mest prioriterade frågan under denna mandatperiod. Avsikten är att regeringen ska lämna en proposition till riksdagen i höst med förslag på reformer och insatser som syftar till att stärka förskolans kvalitet på en rad områden. I propositionen kommer frågor att behandlas om bland annat barngruppernas storlek och personaltäthet, den mångkulturella förskolan, föräldrainflytande, jämställdhet och systematiskt kvalitetsarbete. Den viktiga satsningen på mer personal och mindre barngrupper som regeringen tidigare aviserat kommer att inledas 2005 och innebära att 6 000 fler förskollärare, barnskötare och annan personal tillförs förskolan. Fördelningen av resurserna samt regelverket i övrigt i anslutning till detta kommer att behandlas i propositionen.

Avslutningsvis kan jag bara konstatera att allmänhetens förtroende för förskolan nu liksom tidigare är mycket stort. För mig som förskoleminister är detta ett förtroende som förpliktar, och min ambition är att se till att förskolan kan fortsätta att leva upp till sin goda ställning bland barnfamiljerna och i samhället.

Anf. 59 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Tack för svaret. Det har varit ganska mycket diskussioner om hur förskolan ser ut i dag. Många föräldrar tycker att förskolan fungerar väldigt bra, vilket är positivt. Samtidigt ser en hel del orosmoln. Det handlar om hur det kommer att se ut framöver och hur kommunernas ekonomi ska kunna hålla vad gäller förskolan.

Besparingarna i kommunerna var väldigt stora under 90-talet. De vanligaste besparingsstrategierna var för det första att ta in fler barn i samma grupp och för det andra att minska personaltätheten på vissa ställen. Sedan kom införandet av maxtaxan. Den var inte heller fullt finansierad. Det gjorde att kommunerna fick rådda om i sin ekonomi. De fick i vissa fall låna till driften. Det har gjort att man på senare år haft väldigt stora problem med ekonomin. Det har bland annat gått ut över förskolan.

Ett av de trubbel som många föräldrar upplever vad gäller förskolan är den icke-fungerande barnomsorgsgarantin. Det var också en av mina frågor i interpellationen. Vi kan se hur barnomsorgsgarantin har satts ur spel i flera kommuner. Bristen på förskoleplatser gör att det blir ett väldigt fixande och tricksande för föräldrarna. De har svårt att få vardagen att gå ihop trots att de i vissa fall har köat ett år eller mer än det för att få en plats i förskolan.

När den dagen kommer då de har fått ett godkännande och ska få en plats finns den inte längre. De vet heller inte när platsen kommer att finnas, om det tar en månad, två månader, tre månader eller ännu mer. Det gör det i vissa fall ganska hopplöst om du har ett arbete där man väntar att du ska komma tillbaka eller om du har studier som väntar på dig.

När jag frågar ministern hur hon ser på det och hur hon tänker lösa det svarar hon: Det fungerar ju rätt så bra som det är i dag. Det är inte så många det handlar om. Man kan se att ungefär 90 % av kommunerna och drygt det hanterar det bra. Det är positivt. Men det finns ändå många familjer som hamnar i kläm.

En av de saker vi kunde höra här var att Skollagskommittén föreslagit att man kan ge vite till kommunerna. Det kan vara en idé. Men faktum är

att man inte kan ge vite eller böter till någon om man har gett ett uppdrag där det inte följt med tillräckligt med resurser eller pengar. Det är som att be någon gå och handla en liter mjölk för 7 kr och skicka med 5 kr. Man vet på förhand att det inte kommer att fungera. Vite kan vara en bra sak. Men då måste man på förhand veta att grunden finns och det finns möjligheter att kunna genomföra saker. Man kan inte skicka grejer som man vet inte kommer att fungera.

Kommunerna som sköter verksamheten borde också veta hur den fungerar i realiteten. Enligt Kommunförbundet ökar kostnaden för förskoleverksamheten och barnomsorgen plus att man ser att personaltätheten har minskat. Det är tvärtom mot vad ministern skriver i sitt svar. Där säger hon att det fungerar väldigt bra och att det inte hänt någonting vad gäller antalet barn i de olika grupperna eller vad gäller personalen.

Kommunerna säger att de själva vill förbättra verksamheten. Det är också väldigt bra. Då måste man kunna bjuda till lite som minister och ge dem vad de behöver för att kunna förbättra den på olika håll. Ett sätt är att man kan ge mer resurser till verksamheten.

Det riktade statsbidraget som Hallengren brukar ta upp emellanåt, Wärnerssonpengarna, är ett krux för många kommuner. Det är kanske de som mest behöver pengarna. Men de har svårt att få dem, eftersom ekonomin inte kommer i balans. Därför är förslaget från Kommunförbundet att man ska lägga pengarna direkt i påsen i stället så att de kan använda dem fritt och att alla kommuner får den möjligheten. Ser förskoleministern den möjligheten?

Anf. 60 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag vill gärna börja med att säga att jag delar Sofia Larsens uppfattning om 90-talets smärtsamma besparingar. De har slagit inte minst mot barn, barnfamiljer och ungdomar. Jag tror att personalförstärkningspengarna har bidragit till att den utvecklingen inte har fortsatt de senaste fem åren.

De personalförstärkningspengar jag brukar tala allra mest och varmest om är de pengar som jag ser fram emot att riksdagen kan fatta beslut om att tillföra förskolan. Det innebär 6 000 fler förskollärare, barnskötare och andra vuxna.

Centern och Socialdemokraterna har kunnat finna varandra tidigare i frågan om att satsa på förskolan. Det handlade om att införa en läroplan och prioritera förskolans utbyggnad snarare än ett vårdnadsbidrag och så kallade stanna-hemma-pengar, och allt vad det nu kallas för.

Jag hoppas att vi ska kunna finna varandra även i denna fråga. Det vore intressant att höra Sofia Larsens kommentar till och kanske också uppfattning om huruvida de 6 000 fler vuxna ska tillföras kommunerna eller inte.

Jag har nämligen den bestämda uppfattningen att i de fall vi inte riktar dessa medel till kommunerna kommer pengarna säkert väl till pass. Men de kommer inte barnen, barnfamiljerna och förskolan till del, inte fullt ut. Det är jag väldigt mån om att de ska göra. Från och med år 2005 ska de pengarna börja betalas ut. De ska gå till förskolan och inte till någonting annat.

Det är helt riktigt att kostnaderna ökar. Fler barn finns i verksamheten. Nya avdelningar byggs. 4 500 nyanställningar har skett det senaste året. 5,1 miljarder har också tillförts kommunerna.

Maxtaxans finansiering tror jag att vi har diskuterat och debatterat ett otal gånger. Jag har inget nytt att tillföra i den diskussionen jämfört med tidigare. Skolverkets utvärdering kommer i repris. Nästa del av Skolverkets uppföljning kommer den 1 mars. Då kanske vi får anledning att diskutera vidare.

Så här långt finns det ingenting som pekar på att kvaliteten har försämrats. Däremot har det alltid varit kommunens uppgift att se till att det finns en väl utbyggd förskola och barnomsorg.

År 1995 när lagen om rätt till förskola utan oskäligt dröjsmål infördes, för att ha något perspektiv, var det 72 % av kommunerna som lyckades uppfylla detta. I dag är det 94 %.

Jag upplever inte att det finns en illvilja hos kommunerna, att de inte vill erbjuda verksamhet. Däremot upplever jag ibland att det kanske inte alltid finns den ambition eller framförhållning som krävs. Man känner till hur det ser ut, att det kommer fler barn ju längre tiden går på året och inte minst på våren. Där måste kommunerna naturligtvis anstränga sig ytterligare, och det görs oerhört mycket.

Vi får fundera över vad det är för åtgärd som skulle kunna vidtas för att kommunerna ska följa den här lagen, om vi är överens om att de är relativt måna om att faktiskt kunna efterfölja den. Det finns naturligtvis en viss flexibilitet och rörlighet som inte är lätt för någon av oss att styra över. Det handlar om att barn ska kunna börja när som helst under hela året, det handlar om inflyttningar, om en rörelse. Vi ska också vara medvetna om att det i statistiken över köer faktiskt också finns en hel del barn vilkas föräldrar är väldigt måna om att få en plats på en viss förskola, och då är det inte lika lätt för kommunen att uppfylla kravet på en plats inom tre–fyra månader.

Jag har ingen annan uppfattning än att det här är en lag som ska följas. Skollagskommittén har fått i uppgift att se över det här och har kommit fram till att man ska se över möjligheten till såväl vite som tvångsförvaltning. Jag är inte så säker på att något av detta är det mest idealiska. Det vore intressant, herr talman, om Sofia Larsen utvecklade alla de övriga metoder som eventuellt skulle kunna finnas. Jag har ingenting emot att försöka stärka lagen ytterligare. Men en rätt är en rätt, och jag har svårt att se hur den här rätten kan vara mer värd än vad den är i dag. Kommunens respekt har ökat, skulle jag vilja säga, och är ganska stark för Skolverkets tillsynsverksamhet och för viljan att samarbeta.

Anf. 61 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Det var intressant att höra statsrådet Hallengren. Hon frågade om vi kunde finna varandra igen vad gäller förskolan och dess verksamhet. Och, visst, på vissa punkt har vi liknande åsikter. Jag tycker att det är viktigt att vi vurmar för förskolan och dess verksamhet. Men vi har också en rad skilda synvinklar vad gäller till exempel valfriheten för föräldrarna. Jag och Centerpartiet anser inte att vi härifrån riksdagen ska diktera när och hur lång tid föräldrarna ska vara hemma och vem det är som ska ta hand om deras barn. Vi i Centerpartiet satsar på båda alternativen: bra barnomsorg, oavsett om den är kommunal eller inte, och på

möjligheten att vara hemma med sina barn. Där skiljer vi oss rätt så markant.

Lagen ska givetvis följas. Som förälder har du en rättighet att ha ditt barn i förskolan. Men samtidigt måste den som ska rätta sig efter lagen, i det här fallet kommunerna, ha möjligheten att göra det. Här är det en skiljefråga. Ministern och regeringen säger en sak och kommunerna säger en annan sak, att det fattas miljoner. Då är det viktigt att vi krasst kan se på verkligheten och säga att så här ser den ut, och då ska vi möjliggöra att det fungerar bra för både barnen och föräldrarna men också för kommunerna.

Man kan inte heller bara vifta undan problemen och säga: Visst, det finns vissa familjer som kommer i kläm, knappt 10 %. Det får vara så, därför att för resten fungerar det bra. Vi måste ge alla de möjligheter och rättigheter som vi beslutar om.

I valrörelsen lovade statsministern kraftiga satsningar på förskolan, och Hallengren lovar här igen och säger att man ska göra en satsning med 6 000 nya förskollärare. Det låter väldigt bra, tycker jag. Regeringen gick till och med så långt att man skrev in i förra årets budgetproposition att det i genomsnitt skulle vara fem barn per heltidsanställd, 15 barn per grupp med tre heltidsanställda och så vidare.

Statsrådet skriver också i svaret att förskolans kvalitet är det mest prioriterade området under den här mandatperioden för hennes del, och det är ju bra. Halva perioden har nu gått. Jag kunde läsa att 2005 skulle den här satsningen påbörjas. Då undrar jag hur man aktivt kommer att jobba för det här från regeringens sida. När vi tittar på hur det ser ut på lärosätenas lärarprogram runtom i landet, ser vi att det är färre som söker sig till de lägre årskurserna i lärarutbildningen än vad det var tidigare. Här måste vi sätta in ganska stor kraft för att det ska lyckas.

Som sagt: Regeringen och Socialdemokraterna gick till val på en förbättrad förskola. Man sade också att taket i föräldraförsäkringen skulle höjas, men det försvann. Man säger att det ska ske när ekonomin så tillåter. Tyvärr kan ju varken föräldrarna eller kommunerna säga att när ekonomin så tillåter ska de ta de rättigheter eller fullgöra de skyldigheter som de har. När kommer de här idéerna igen? Vi kan se lärarförsörjningen för 2005, men hur kommer den praktiskt att gå till?

Anf. 62 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! När det gäller valfrihet för föräldrar tycker jag att vi ska ha som politisk helhet att inte blanda ihop föräldraförsäkring och förskoleverksamhet. Det tror jag inte gynnar någon. Jag tror framför allt inte att det skulle gynna förskolan om de medel som ska gå till eventuellt hemmavarande föräldrar skulle tas från förskolans befintliga medel, vilket ju andra partier, inte här närvarande, har föreslagit. Det tror jag vore mycket olyckligt.

Däremot tror jag att det är viktigt att vi funderar över varför kommunerna inte klarar att ta in barn inom tre–fyra månader. Först och främst är det inte samma kommuner som återfinns, vilket tyder på att det inte handlar om en ständigt dålig ekonomi, en ovilja att bygga ut och en ovilja att anställa mer personal – tvärtom. Det händer saker i kommunerna som de får förklara och som det kan finnas skäl till. Jag säger inte att skälen är ursäktade och att det är skäl nog för den förälder som inte får en

Prot. 2003/04:70

17 februari

Svar på
interpellationer

plats för sitt barn. Men det är klart att vi som politiska beslutsfattare måste vara medvetna om att en försening kan vara en månad eller en vecka. Det kan vara så att man fortfarande befinner sig i kö, trots att man har blivit erbjuden en plats, men vill ha plats på en speciell förskola.

Jag vill återigen säga, om Sofia Larsen möjligtvis missförstod mig tidigare, att det finns ingen ursäkt. Men jag har svårt att se hur tvångsförvaltande eller vite skulle kunna hjälpa kommunerna. Det handlar heller inte alltid om ekonomi, utan det handlar om svårigheten att förutse när barn kommer inflyttande till kommunen när man under hela året ska tillgodose behovet av plats inom tre–fyra månader.

Det är svårt att diskutera detta generellt, och varje kommun har sina olika skäl. Men om det hade varit så att vi hade sett samma kommuner ständigt och jämt återkomma, då hade det varit ett annat problem, tycker jag, än att kommuner tillfälligt har svårt att följa lagen. Stockholm, som är ett konkret exempel, har problem med sina planärenden. Det tar lång tid att planlägga ett helt ärende, från idé om plats till bygglov och till att förskolan står där den står och kan inrymma befintlig verksamhet. Det är viktigt att komma ihåg det.

6 000 fler motsvarar en satsning som möjliggör 15 barn per barngrupp. Jag är helt övertygad om att vi kommer att se barngrupper som är både större och mindre både nu och efter den satsningen, därför att kommunerna själva ser att i en viss del av kommunen måste man satsa extra mycket, att man i en annan del kanske behöver en ny personal, medan man i en annan del redan har åstadkommit det som man tror är det rimliga och mest möjliga.

Jag svarar gärna på frågor, och jag vill gärna höra idéer och synpunkter från Sofia Larsen själv när det gäller just rekrytering och personalförstärkning. Vi ser naturligtvis ett behov av personal som ska arbeta. Det handlar både om förskollärare och om barnskötare och om andra vuxna, som jag också ser som betydelsefulla i förskolans verksamhet. Förskolan är ju faktiskt omtalad både nationellt och kanske framför allt internationellt för sin bredd och för hur man i arbetslagen lyckas kombinera ett lärande och en omsorg på lekens grund. Det handlar inte bara om att rekrytera de nyutbildade förskollärarna, även om jag delar Sofia Larsens uppfattning, och jag har gjort det länge. Det handlar också om hur vi får fler som väljer lärarprogrammet att välja inriktningen tidiga åldrar och att också få dem att sedan arbeta i förskolan.

Vi kommer att upprepa de samtal och dialoger som vi hade med alla högskolor och universitet i fjol. Min uppfattning är att de tre regleringsbrev som har tillsänts högskolor och universitet inte följs i den utsträckning som de skulle göra. Man ska särskilt tillse att man examinerar lärare som arbetar i förskolor och i de tidiga åren i grundskolan, vilket man inte gör. Naturligtvis krävs det en ordentlig funderare på hur mycket högskolorna och universiteten ska styras i detta arbete.

Anf. 63 SOFIA LARSEN (c):

Herr talman! Jag tror, precis som minister Hallengren, inte att det finns någon ovilja hos någon enda kommun. Självklart vill alla kommuner göra det bästa för sina invånare och också följa de lagar och regler som är uppsatta för att kunna göra det bästa för dem som bor där oavsett

om det gäller barnfamiljer eller inte. Men sedan kommer svårigheten att också *kunna* göra det, om man har alla möjligheter.

Jag tror att anledningen till att vi ser att det inte är samma kommuner som återkommer är just att ekonomin ligger precis på gränsen. Man har fått rådda om i systemet och det blir *ad hoc*-utslag hela tiden. Man ser att okej, nu räcker det inte den här omgången. Det är brist på lärare och förskollärare, det vet vi. Vi vet också att det är brist på pengar. Då blir det den här rörligheten, att man lever precis med näsan över vattenytan vartenda år eller varje termin när det sker en start.

Det är det här vi behöver ändra på. Vi behöver ge möjligheter till en längre planering. Det är ju inte särskilt svårt att planera. Nu vet vi att det är en jättelik babyboom. Man kan också statistiskt se att om några år kommer många av de här barnen att börja på förskolan och den verksamheten. Då kan man väldigt lätt agera efter det. Men då måste det också finnas möjlighet att agera. Det måste finnas lärare och ekonomiska resurser. Man får inte bara låta det gå och säga att problemen finns och att någon annan någon annan gång får göra något åt dem.

Det där med lärarutbildningen är jätteviktigt. Jag tror att det handlar om arbetsmiljö, lön, flexibilitet mot skolan och om att göra påbyggnader för människor som har en annan typ av utbildning i dag. Det finns många spännande möjligheter att diskutera. Men skyll inte bara på kommunerna utan se också vilken vardag som de lever i och vilken vardag som de här familjerna lever i. Sedan måste vi i stället ge dem förutsättningar.

Anf. 64 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Herr talman! Jag kan väl avslutningsvis slå fast att det inte handlar om ovilja. Jag är faktiskt inte heller beredd att skriva under på att det alltid handlar om ekonomi. Det handlar om en förmåga och en vilja att både planera och prioritera verksamheten. Vi vet att barnkullarna kommer att öka de närmaste åren. Vi vet också att barnkullarna i grundskolorna kommer att minska. Möjligheten och förmågan att styra om mellan dem kräver en hel del. Det kräver inte bara vilja från den enskilde att byta arbetsplats utan det är också fråga om hur man ger möjlighet till en kompetens som faktiskt gör det möjligt att växla från grundskola till förskola. De som är nyutbildade nu har ju den kompetensen. Det kan vi se som positivt i ett läge då kullarna ökar och minskar i olika skolformer.

Det föds alltför många barn, och det behövs en utbyggd förskola. Men det kan inte huvudsakligen vara statens uppgift att bygga ut denna verksamhet. Det är min bestämda uppfattning. Att däremot hjälpas åt i det åtagande som det innebär att anställa mer personal är något som jag med glädje ska återkomma till riksdagen om senare.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2003/04:70
17 februari

Svar på
interpellationer

15 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM62 Förslag till nytt körkortsdirektiv *KOM(2003)621* till trafikutskottet

16 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 2003/04:KU6 och KU8
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU14
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU19
Justitieutskottets betänkanden 2003/04:JuU12 och JuU13
Lagutskottets betänkanden 2003/04:LU9 och LU11
Trafikutskottets betänkanden 2003/04:TU4 och TU7
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2003/04:MJU9
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU8

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Framställning
2003/04:RB2 Förslag från fullmäktige i Riksbanken till disposition av Riksbankens vinst för räkenskapsåret 2003 m.m.

Motioner
med anledning av skr. 2003/04:47 Utveckling av den nationella strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter
2003/04:So10 av Marita Aronson m.fl. (fp)
2003/04:So11 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)
2003/04:So12 av Kenneth Johansson m.fl. (c)
2003/04:So13 av Ulrik Lindgren m.fl. (kd)

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2003/04:UFöU1 Svenskt deltagande i Förenta nationernas mission i Liberia

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 13 februari

2003/04:295 av *Martin Andreasson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Hyresförmedling till juridiska personer

2003/04:296 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds

Statsbesöket i sultanatet Brunei

2003/04:297 av *Axel Darvik* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros

Svenska elevers kunskaper i matematik

2003/04:298 av *Erik Ullenhag* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg

Regeringens skärpning av migrationspolitiken

2003/04:299 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Hans Karlsson

Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

den 16 februari

2003/04:300 av *Chatrine Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Patientsäkerhet och tillsyn inom hälso- och sjukvården

2003/04:301 av *Marie Wahlgren* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Seniorforskare vid Sveriges Lantbruksuniversitet

den 17 februari

2003/04:302 av *Inger Lundberg* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky

Järnvägstrafik för uthållig tillväxt

2003/04:303 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds

Sveriges närvaro i Afghanistan

2003/04:304 av *Tobias Billström* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Svenska högskoleutbildningens internationella anseende

2003/04:305 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Utbyggnad av 3 G

2003/04:306 av *Anita Brodén* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Indragning av tågstopp

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 februari

2003/04:761 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till försvarsminister Leni Björklund

När försvarsmedel kommer rättsväsendet till godo

2003/04:762 av *Jörgen Johansson* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Utveckling av tillväxtkulturen

2003/04:763 av *Erling Wälivaara* (kd) till näringsminister Leif Pagrotsky

Statschefens nytta vid statsbesök

2003/04:764 av *Fredrik Olovsson* (s) till statsrådet Pär Nuder
Statschefen

2003/04:765 av *Lars Wegendal* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Insatser för regionsförstoring

2003/04:766 av *Mikael Odenberg* (m) till finansminister Bosse Ringholm

Dubbelbeskattningsavtal med Taiwan

2003/04:767 av *Jörgen Johansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Förskrivaregister för läkemedel

2003/04:768 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till statsrådet Berit Andnor
Försäkringskassans rehabiliteringsansvar

den 16 februari

2003/04:769 av *Annelie Enochson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Sveriges insatser till Demokratiska republiken Kongo

2003/04:770 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Dödsstraff i Minnesota

2003/04:771 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Sannings- och försoningskommission i Irak

2003/04:772 av *Tuve Skånberg* (kd) till statsrådet Carin Jämtin
Biståndet till den palestinska myndigheten

2003/04:773 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
HBT-personers situation i El Salvador, Guatemala och Honduras

2003/04:774 av *Martin Andreasson* (fp) till statsrådet Carin Jämtin
Lagstiftningen för homo- och bisexuella i Nicaragua

2003/04:775 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Vattenfall och tyska utsläppsrätter

2003/04:776 av *Peter Danielsson* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Kraftledning i Laröd

2003/04:777 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Bosse Ringholm

Utredning om idrottens skattesituation

2003/04:778 av *Kaj Nordquist* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Begränsningar för samordning av den allmänna kollektivtrafiken samt övriga samhällsbetalda resor

2003/04:779 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till statsrådet Hans Karlsson
Åtgärder mot ungdomsarbetslöshet

Prot. 2003/04:70
17 februari

den 17 februari

2003/04:780 av *Ulf Holm* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog
Bevarande av spannmålsmagasin

2003/04:781 av *Magdalena Andersson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Kvinnors omhändertagande i hjärtsjukvården

2003/04:782 av *Mona Jönsson* (mp) till socialminister Lars Engqvist
Skillnader i omhändertagande i sjukvården för kvinnor och män

2003/04:783 av *Lena Ek* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Kompensation till arbetsgivarna

2003/04:784 av *Yvonne Ångström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Flygtrafiken i Norrlands inland

2003/04:785 av *Jeppe Johnsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Yrkesfiskaravdrag

2003/04:786 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Minskad risk att dömas för miljöbrott

Frågorna 2003/04:761–768 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 februari.

Frågorna 2003/04:769–786 redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

20 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 16 februari

2003/04:678 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Östersjöcentrum till Gotland

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 mars.

Prot. 2003/04:70
17 februari

21 § Kammaren åtskildes kl. 18.23.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 16.30 och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Ledighet	1
3 § Anmälan om ersättare.....	1
4 § Anmälan om kompletteringsval till trafikutskottet och arbetsmarknadsutskottet.....	1
5 § Meddelande om frågestund.....	2
6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	2
7 § Svar på interpellation 2003/04:277 om åldersgränser och ersättningsetableringar för läkare och sjukgymnaster.....	3
Anf. 1 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	3
Anf. 2 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	4
Anf. 3 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	5
Anf. 4 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	5
Anf. 5 Socialminister LARS ENGQVIST (s).....	6
Anf. 6 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	7
8 § Svar på interpellation 2003/04:272 om samarbete mellan tullen och polisen på Gotland.....	8
Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	8
Anf. 8 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	9
Anf. 9 GUNNAR ANDRÉN (fp)	10
Anf. 10 TORKILD STRANDBERG (fp).....	11
Anf. 11 JOHAN LINANDER (c).....	11
Anf. 12 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	12
Anf. 13 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	13
Anf. 14 GUNNAR ANDRÉN (fp)	14
Anf. 15 TORKILD STRANDBERG (fp).....	14
Anf. 16 JOHAN LINANDER (c).....	15
Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	15
Anf. 18 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	15
9 § Svar på interpellation 2003/04:273 om finansieringen av stora arrangemang.....	16
Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 20 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	16
Anf. 21 JOHAN PEHRSON (fp).....	17
Anf. 22 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	18
Anf. 23 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	19
Anf. 24 JOHAN PEHRSON (fp).....	20
Anf. 25 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	20
Anf. 26 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	22
Anf. 27 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	22
10 § Svar på interpellation 2003/04:274 om polishögskola i Rosengård	23
Anf. 28 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	23
Anf. 29 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	24
Anf. 30 ALLAN WIDMAN (fp)	25

Anf. 31	LUCIANO ASTUDILLO (s)	26
Anf. 32	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	27
Anf. 33	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	28
Anf. 34	ALLAN WIDMAN (fp)	29
Anf. 35	LUCIANO ASTUDILLO (s)	29
Anf. 36	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	30
Anf. 37	TOBIAS BILLSTRÖM (m)	30
Anf. 38	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	30
11 §	Svar på interpellation 2003/04:275 om åtgärder för att förebygga brott och stärka samhällets värdegrund	31
Anf. 39	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	31
Anf. 40	JOHAN LINANDER (c)	32
Anf. 41	RAGNWI MARCELIND (kd)	33
Anf. 42	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	34
Anf. 43	JOHAN LINANDER (c)	34
Anf. 44	RAGNWI MARCELIND (kd)	35
Anf. 45	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	36
Anf. 46	JOHAN LINANDER (c)	37
12 §	Svar på interpellation 2003/04:283 om trafik- och fordonssituationen	37
Anf. 47	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	37
Anf. 48	BÖRJE VESTLUND (s)	38
Anf. 49	Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	39
Anf. 50	BÖRJE VESTLUND (s)	39
13 §	Svar på interpellation 2003/04:270 om reklam riktad till barn och ungdomar	40
Anf. 51	Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	40
Anf. 52	CATHERINE PERSSON (s)	41
Anf. 53	Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	42
Anf. 54	CATHERINE PERSSON (s)	43
Anf. 55	Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	43
Anf. 56	CATHERINE PERSSON (s)	44
Anf. 57	Jordbruksminister ANN-CHRISTIN NYKVIST (s)	44
	Ajournering	45
	Återupptagna förhandlingar	45
14 §	Svar på interpellation 2003/04:284 om platsgaranti och kvaliteten i barnomsorgen	45
Anf. 58	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	45
Anf. 59	SOFIA LARSEN (c)	46
Anf. 60	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	47
Anf. 61	SOFIA LARSEN (c)	48
Anf. 62	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	49
Anf. 63	SOFIA LARSEN (c)	50
Anf. 64	Statsrådet LENA HALLENGREN (s)	51

15 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	52
16 § Förnyad bordläggning.....	52
17 § Bordläggning.....	52
18 § Anmälan om interpellationer.....	53
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	54
20 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	55
21 § Kammaren åtskildes kl. 18.23.....	56

Prot. 2003/04:70
17 februari
